

Issn :1302-2040

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
ATATURK UNIVERSITY FACULTY OF SPORTS SCIENCES

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

Journal of Physical Education and Sport Sciences

SAHİBİ / OWNER
Dr. Orhan KARSAN

EDİTÖR / EDITOR
Dr. Nurcan DEMİREL

EDİTÖR YARDIMCILARI /
ASSOCIATE EDITORS
Dr. Murat KALDIRIMCI
Dr. Fatih KIYICI

- ◆ FARKLI FAKÜLTELERDE OKUYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİK EĞİLİM VE ENGELLİ BİREYLERE KARŞI TUTUMLARININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE EMPATHIC TENDENCIES OF UNIVERSITY STUDENTS STUDYING IN VARIOUS FACULTIES AND THEIR ATTITUDES TOWARDS DISABLED INDIVIDUALS

Elif TOP

- ◆ ELİT BOKSÖRLERİN ANAEROBİK GÜÇ YETİLERİ İLE SEÇİLMİŞ BAZI PARAMETRELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

THE STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN SOME CHOSEN PARAMETERS AND ANAEROBIC STRENGTH ABILITIES OF ELITE BOXERS

Fatih KIYICI, Murat TAŞ, Işık BAYRAKTAR, S. Erim ERHAN

- ◆ SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MERKEZ TEŞKİLATI'NDAPERFORMANS DEĞERLENDİRME SÜRECİNİN PERSONEL PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

ASSESSMENT OF PERFORMANCE EVALUATION PROCESS FROM THE STAFF'S PERSPECTIVE IN CENTRAL ORGANIZATION OF SPORTS GENERAL DIRECTORATE

Ebru ILGAR, Fatih YENEL

- ◆ ÖZEL GEREKSİNİMLİ LİSEÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN 8 HAFTALIK DENGE VE KOORDİNASYON EGZERSİZLERİNİN BAZI FİZİKSEL VE MOTORİK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

THE IMPACT OF THE 8-WEEK BALANCE AND COORDINATION EXERCISES ADMINISTERED FOR SPECIAL REQUIREMENTS AND HIGH SCHOOL STUDENTS ON THEIR CERTAIN PHYSICAL AND MOTORIZED FEATURES

Mehmet GÖKTEPE, Mine TURGUT, Cüneyt TURGUT

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

Journal of Physical Education and Sport Sciences

CİLT / VOLUME: 18

SAYI / NUMBER: 2

YIL / YEAR: 2016

ISSN:1302-2040

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİADINA

SAHİBİ / OWNER

Dr. Orhan KARSAN / Erzurum

EDİTÖR / EDITOR

Dr. Nurcan DEMİREL, Erzurum

EDİTÖR YARDIMCILARI / ASSOCIATED EDITORS

Dr. Murat KALDIRIMCI, Dr. Fatih KIYICI, Erzurum

İNGİLİZCE DANIŞMANI/ ENGLISH CONSULTANT

Selçuk YAZICI / Erzurum

İSTATİSTİK DANIŞMANLARI / STATISTICAL CONSULTANTS

Dr. Cengiz KARAGÖZOĞLU, İstanbul

Dr. Fatih KAYA, Erzincan

YAYIN KURULU/ EDITORIAL BOARD

Dr. Abdurrahman KEPOĞLU, Muğla
Dr. Akın ERDAL, Erzurum
Dr. Ali KIZILET, İstanbul
Dr. Aslan KALKAVAN, Trabzon
Dr. Ayşe KİN İŞLER, Ankara
Dr. Azmi YETİM, Ankara
Dr. Bekir YÜKTAŞIR, Bolu
Dr. Dursun KATKAT, Mersin
Dr. Emre BELLİ, Erzurum
Dr. Erdal ZORBA, Ankara
Dr. Erim ERHAN, Erzurum
Dr. Fatih KIYICI, Erzurum
Dr. Fatih YENEL, Ankara
Dr. Gazanfer DOĞU, Bolu
Dr. Gıyasettin DEMİRHAN, Ankara
Dr. Gökhan BAYRAKTAR, Ağrı
Dr. Gül TİRYAKİ SÖNMEZ, New York
Dr. Güner EKENCİ, Ankara
Dr. Hülya AŞÇI, İstanbul
Dr. Hüseyin EROĞLU, Kahramanmaraş
Dr. İbrahim YILDIRAN, Ankara
Dr. İlhan ŞEN, Erzurum
Dr. Kadir YILDIRIM, Erzurum
Dr. Kemal TAMER, Ankara

Dr. Latif AYDOS, Ankara
Dr. Mehmet Akif ZİYAGİL, Mersin
Dr. Mehmet GÜNAY, Ankara
Dr. Murat KALDIRIMCI, Erzurum
Dr. Mustafa ATASEVER, Erzurum
Dr. Necip Fazıl KİSHALI, Erzurum
Dr. Nurcan DEMİREL, Erzurum
Dr. Orcan MIZRAK, Erzurum
Dr. Orhan KARSAN, Erzurum
Dr. Osman İMAMOĞLU, Samsun
Dr. Ömer ŞENEL, Ankara
Dr. Önder ŞEMŞEK, Bolu
Dr. Özbay GÜVEN, Ankara
Dr. Özcan SAYGIN, Muğla
Dr. Recep GÜRSOY, Muğla
Dr. Salih PINAR, İstanbul
Dr. Suat KARAKÜÇÜK, Ankara
Dr. Sümmani EKİCİ, Muğla
Dr. Şerife VATANSEVER, Bursa
Dr. Turgay BİÇER, İstanbul
Dr. Ümit KARLI, Bolu
Dr. Velittin BALCI, Ankara
Dr. Yunus ÖZTAŞYONAR, Erzurum
Dr. Zinnur GEREK, Erzurum

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

Journal of Physical Education and Sport Sciences

Amaç ve Kapsam

Beden eğitimi ve spor bilimleri dergisinin temel hedefi uluslar arası düzeyde nitelikli, sürekli ve beden eğitimi ve spor alanında periyodik olarak bilimsel açıdan en üst düzeyde orijinal araştırmaları yayınlamaktır. Bununla beraber spor bilimleri ile ilgili temel yenilikleri kapsayan derleme yazıları, olgu sunumları, beden eğitimi ve spor camiasının konular hakkındaki deneyimlerini ve eleştirilerini içeren mektuplar ile güncel mesleki konular da yayınlanır.

Yayın Periyodu

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinin süreli yayın organı olup, bağımsız ve önyargısız hakemlik ilkesine dayanan bilimsel içerikli, yayın dili Türkçe olan, ulusal, periyodik bir dergidir. Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında olmak üzere yılda 4 kez yayınlanır.

Abone işlemleri

Dergiye abone olmak isteyen kişiler Beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi iletişim adresine başvurmalıdır.

Reklam işlemleri

Dergiye reklam vermek isteyen tüm kişi ve kurumların dergi iletişim adresine başvurmaları gerekmektedir.

Yazarlara bilgi

Yazarlara bilgi, dergi sayfalarında ve www.atabesbd@atauni.edu.tr web sayfasında yayınlanmaktadır.

Yayın hakkı

Atatürk Üniversitesi beden eğitimi ve spor bilimler dergisinde yayınlanan yazı, resim, şekil ve tablolar yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen herhangi bir nedenle basılamaz, çoğaltılamaz. Referans göstermek kaydıyla özetleme ve alıntı yapılabilir. Dergide yayınlanan yazı, şekil ve resimlerden yazarları, ilan ve reklamlardan firmaları sorumludur.

Yazışma Adresi / Correspondence Address

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (atabesbd)

Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

25240 ERZURUM / TÜRKİYE

Tel : 0442 231 13 80

Fax : 0442 231 13 33

e-posta : atabesbd@atauni.edu.tr

Dizgi & Baskı

BEKA MEDYA Matbaacılık Dijital Baskı Reklam Promosyon

Tel: 0442 237 37 27 e-mail: bekamedyabynuri@gmail.com

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

Journal of Physical Education and Sport Sciences

YAZARLARA BİLGİ

Yayın Kuralları

Atatürk Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisine gönderilen yazılar, yayın ve bilim kurulu üyeleri tarafından kapsam ve düzen açısından uygun görülmelidir. Yayın kurulu yayın koşullarına uymayan yazıları yayınlamamak, düzeltmek üzere yazarına geri göndermek ve biçimce düzenlemek yetkisine sahiptir. Yazının özüne dokunmadan her türlü düzeltme ve kısaltmalar yapılabilir. Yayınlanmak üzere dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbiri, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve hiçbir isim yazar olarak eklenemez veya yazar sırası değiştirilemez. Tüm yazılar editör ve ilgili editör yardımcısı ile en az iki danışman hakem tarafından incelenir. Editör ofisi gerek gördüğünde makaleyi üçüncü bir hakeme gönderebilir.

Dergide basılacak yazılar başka herhangi bir yerde yayınlanmamış olmalıdır. Bilimsel toplantılarda tebliğ edilen çalışmalarda bilimsel toplantının yeri ve tarihi belirtilmelidir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazara ait olup yazıların içeriğinden ve kaynakların doğruluğundan yazarlar sorumludur. Eğer makalede daha önce yayınlamış; alıntı yazı, tablo, resim vb. varsa makale sahibi yayın hakkı sahibi ve yazarlardan yazılı izin almak ve bunu belirtmek durumundadır. Yayına kabul edilmeyen makale, resim ve fotoğraflar eğer özel olarak yazarlar tarafından geri istendiği belirtilmemiş ise yazarlara geri gönderilmez.

Yazım Kuralları

1. Yazım PC uyumlu bilgisayarda Microsoft Word Windows programı ile Arial veya Times New Roman karakteriyle yazılmalı, A4 sayfa büyüklüğünde beyaz kağıda ve kâğıdın tek yüzüne kâğıdın sol kenarında 2,5, sağ kenarında 2,5, üst ve alt kenarlarında 2,5'er cm. boşluk bırakılacak şekilde yazılmalıdır. Tümünde harf büyüklüğü 12 punto olmalıdır. Ancak, çalışmanın adı 14 punto ve boldlanmış olmalı, metinde yer alan tablolarda tek sayfaya sığdırılması istendiğinde 8 veya 9 punto harfler kullanılabilir.
2. Ana yazımda 1.5 tam satır aralığı kullanılmalıdır. Şekillerin ve çizelgelerin açıklamaları ile alıntılar ve dip notların yazımında ise 1 satır aralık kullanılmalıdır. Özet, Abstract, Şekiller, Tablolar, Kısaltmalar Dizini ve Kaynaklar gibi, ana başlıklar, bölüm başlıkları ve alt bölüm başlıkları ile bunları izleyen ilk paragraf arasında kullanılan aralığa göre bir aralık; bir alt bölümün son satırı ile bir sonraki alt bölüm başlığı arasında da kullanılan aralığa göre bir aralık boşluk bırakılmalıdır. Metin içerisinde yer alan paragraflar arasında ilave aralık bırakılmamalıdır.
3. Makale kolay anlaşılır bir Türkçe ve yazım kurallarına uygun bir dille yazılmalıdır. Yazım kurallarında imla bakımından Türk Dil Kurumu'nun çıkardığı imla Kılavuzuna uyulması gerekmektedir. Anlatım üçüncü şahıs ağzından yapılmalı, kısa ve öz cümleler kullanılmalıdır. Yazımda virgül ve noktadan sonra, bir karakter boşluk bırakılmalıdır.
4. Araştırma yazıları sıra ile şu bölümlerden oluşmalıdır: Kapak başlığı, Türkçe başlık, Türkçe özet, anahtar kelimeler, İngilizce özet (konunun başlığı ile birlikte), key words, giriş, materyal ve metod, bulgular, tartışma, sonuç ve kaynaklar. Derleme ve olgu sunumları ise; kapak başlığı, Türkçe özet, anahtar kelimeler, İngilizce özet (İngilizce konu başlığı ile) ve key words sırası ile başlamalıdır. Kapak başlığı dışında isim ve kurum belirtilmemelidir. Türkçe özet bölümü azami 200 kelimedenden oluşmalıdır. İngilizce özet ise Türkçe özete denk olmalıdır.
5. **Kapak Başlığı:** Makalenin başlığı (Türkçe ve İngilizce), tüm yazarların ad ve soyadları, akademik ünvanları, bağlı oldukları kurumları, iş telefonu-GSM, e-posta ve yazışma adresleri, belirtilmelidir. Makale daha önce tebliğ edilmişse tebliğ yeri ve tarihi belirtilmelidir.

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

Journal of Physical Education and Sport Sciences

---

6. Araştırma yazıları ve derlemeler 10 sayfayı, olgu sunumları ise 5 sayfayı geçmemelidir.
7. Tüm tablolar grafikler veya şekiller yazının içinde yerleştirilmiş halde gönderilmemeli, her biri ayrı sayfaya basılmış şekilde gönderilmelidir. Her birine metinde geçiş sırasına göre numara verilmeli ve kısa birer başlık yazılmalıdır. Tablo, şekil ve grafiklerin yazıda nerede geçtiği belirtilmelidir. Kullanılan kısaltmalar alt kısımda mutlaka açıklanmalıdır. Özellikle tablolar metni açıklayıcı ve kolay anlaşılır hale getirme amacı ile hazırlanmalı ve metnin tekrarı olmamalıdır. Başka bir yayından alıntı yapılıyorsa yazılı baskı izni birlikte gönderilmelidir.
8. Kaynaklar listesi makale metninin sonunda ayrı bir sayfaya yazılmalı, alfabetik sıraya göre düzenlenmelidir. Kaynaklar metinde, soy isim ve tarih belirterek parantez içerisinde olmalıdır. (Örnek, Karsan, 2016), (Baldwin ve Caldwell, 2003), (Martin ve ark.,1995). Henüz yayınlanmamış veriler ve çalışmalar kaynaklar bölümünde yer almamalıdır. Bunlara metin içerisinde (isim(ler), yayınlanmamış veri, tarih) şeklinde yer verilmelidir. Kaynaklarda yazar sayısının 6 veya daha az olması durumunda tüm yazarların isimleri yazılmalıdır. Yazar sayısının altıdan fazla olması durumunda ise ilk altı yazarın ismi yazılmalı, sonrasında Türkçe makalelerde “ve ark.”, İngilizce makalelerde ise “et al.” ilave edilmelidir. Yazar isimlerinden sonra kaynak gösterilen yazının tam başlığı, dergi adı, yıl, cilt ve sayfa numaraları yazılmalıdır. Kaynaklar şu şekilde düzenlenmelidir:
  - a. Dergiler için;
Brocq O, Breuil V, Agopian V, Grisot C, Flory P, Bernard-Pomier G et al. Reactive arthritis induced by strongyloides stercoralis. Rev Rhum Engl Ed,1996;63:217-19.
  - b. Kitaplar için;
Ergen E. Egzersiz Fiziyojisi. Ankara: Nobel yayınevi, 2002:35-46.
  - c. Kitap bölümü için;
Zvaifler NJ, Antimalarials. In: Mc Carty DJ, ed(s). Arthritis and Allied Conditions. Philadelphia: Lea and Febiger, 1985: 497-501.
  - d. Tez için;
Kaplan SI. Post-hospital home health care: the elderly access and utilization (thesis). St. Louis (MO): Washington Univ; 1995.
9. Çalışma; 3 bilgisayar çıktısı (biri isimli, diğer ikisi isimsiz olacak şekilde) ve 8 gönderimlik posta ederi kadar pul ile birlikte gönderilmelidir.
10. Hakemlerden gelmiş, düzeltme için geri gönderilen ve kabul edilen makaleler düzeltmeleri yapıldıktan ve CD ye kopyalandıktan sonra dergimize gönderilmelidir.

TELİF HAKKI DEVİR FORMU
FORM FOR COPYRIGHT

...../...../20

MakaleBaşlığı:

.....
.....
.....

Sayın Editör,

Yayınlanması dileğiyle Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi'ne gönderdiğimiz yukarıdaki başlığı verilen makalenin yazarları olarak;

Bu çalışmanın:

1. Bilimsel ve etik sorumluluğunun bize ait olduğunu,
2. Daha önce yurtiçinde ve yurtdışında Türkçe veya yabancı bir dilde yayınlanmadığını,
3. Başka bir yayım organına yayınlanmak üzere gönderilmediğini,
4. Yayının kabulü halinde tüm yayım haklarının Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi'ne ait olduğunu kabul ve beyan ederiz.

Yazar(lar)

İmza

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

İÇİNDEKİLER / CONTENTS Orjinal Makaleler / Original Articles

- 9 - 21 FARKLI FAKÜLTELERDE OKUYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİK EĞİLİM VE ENGELLİ BİREYLERE KARŞI TUTUMLARININ İNCELENMESİ
- INVESTIGATION OF THE EMPATHIC TENDENCIES OF UNIVERSITY STUDENTS STUDYING IN VARIOUS FACULTIES AND THEIR ATTITUDES TOWARDS DISABLED INDIVIDUALS*
- Elif TOP
- 26-34 ELİT BOKSÖRLERİN ANAEROBİK GÜÇ YETİLERİ İLE SEÇİLMİŞ BAZI PARAMETRELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
- THE STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN SOME CHOSEN PARAMETERS AND ANAEROBIC STRENGTH ABILITIES OF ELITE BOXERS*
- Fatih KIYICI, Murat TAŞ, Işık BAYRAKTAR, S. Erim ERHAN
- 35-46 SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MERKEZ TEŞKİLATI'NDA PERFORMANS DEĞERLENDİRME SÜRECİNİN PERSONEL PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ
- ASSESSMENT OF PERFORMANCE EVALUATION PROCESS FROM THE STAFF'S PERSPECTIVE IN CENTRAL ORGANIZATION OF SPORTS GENERAL DIRECTORATE*
- Ebru ILGAR, Fatih YENEL
- 47/62 ÖZEL GEREKSİNİMLİ LİSE ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN 8 HAFTALIK DENGE VE KOORDİNASYON EGZERSİZLERİNİN BAZI FİZİKSEL VE MOTORİK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ
- THE IMPACT OF THE 8-WEEK BALANCE AND COORDINATION EXERCISES ADMINISTERED FOR SPECIAL REQUIREMENTS AND HIGH SCHOOL STUDENTS ON THEIR CERTAIN PHYSICAL AND MOTORIZED FEATURES*
- Mehmet GÖKTEPE, Mine TURGUT, Cüneyt TURGUT

FARKLI FAKÜLTELERDE OKUYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİK EĞİLİM VE ENGELLİ BİREYLERE KARŞI TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Elif TOP¹

¹Uşak Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Uşak.

ÖZET

Bu çalışmada farklı fakültelerde okuyan üniversite öğrencilerinin empatik eğilim ve engelli bireylere karşı tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında, Uşak Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde okuyan 17-37 yaş ($\bar{X}= 19.85\pm 1.80$) aralığında çalışmaya gönüllü olarak katılan toplam 683 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla demografik özellikleri içeren anket, empatik eğilimlerini değerlendirmek için Dökmen (1988) tarafından geliştirilen Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ), ve engelli bireylere karşı tutumlarını değerlendirmek için Dökmen (2000) tarafından geliştirilen Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. İstatistiki testlerin incelenmesinde Windows SPSS IBM istatistik programı kullanılmıştır. Sonuç olarak; cinsiyet faktörünün ve öğrencilerin okudukları bölümlerin empatik eğilim ve engelli bireylere karşı tutumlarında önemli bir faktör olduğu ve ayrıca empati ile engelli bireylere karşı tutum arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Empati, Engelliler, Tutum, Eğitim, Spor.

INVESTIGATION OF THE EMPATHIC TENDENCIES OF UNIVERSITY STUDENTS STUDYING IN VARIOUS FACULTIES AND THEIR ATTITUDES TOWARDS DISABLED INDIVIDUALS

ABSTRACT

In the present study, it has been aimed to investigate the empathic tendencies of university students studying in various faculties and their attitudes towards disabled individuals in relation to a number of variables. The population of the study comprises 683 students who study in various faculties of Uşak University in the 2015-2016 educational year, who are between 17 and 37 years of age ($\bar{X}= 19.85\pm 1.80$), and who participated in the study on a voluntary basis. In the study, a survey comprising demographical characteristics was used in order to determine the socio-demographical characteristics of the students, the Empathic Tendency Scale (ETS) developed by Dökmen (1988) was used in order to evaluate the empathic tendencies of these students, and the Scale for Attitudes towards Disabled Individuals developed by Dökmen (2000) was used in order to determine their attitudes towards disabled people. Windows SPSS IBM statistics software was used in examining the statistical tests. Consequently, it was determined that the factor of gender and the department a student studies in were important in terms of the student's empathic tendency and his/her attitudes towards disabled individuals and that there was a strong correlation between the empathic tendency and attitudes towards disabled people.

Keywords: Empathy, Disabilities, Attitude, Education, Sports.

GİRİŞ

Empatinin bilim insanları tarafından birçok tanımı yapılmıştır (Davis, 1983; Hoffman, 1990; Eisenberg ve Strayer, 1990). Dökmen'e (1997) göre ise empati; bir insanın kendisini karşısındaki kişinin yerine koyması, onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması olarak ifade edilmiştir. Barrett-Lennard (1993)'a göre; empati kurma süreci dört aşamada gerçekleşmektedir. İlk olarak; bireyin duygularını fark etmesi ve anlaması, ikinci olarak; iletişim kurması, üçüncü olarak; bireyin dinlendiğini ve anlaşıldığını hissetmesi, dördüncü olarak ise; bireyin kendini ifade etmesi olarak belirtmiştir. Başkalarının ne hissettiğini bilmek yaşamın her aşamasında gereklidir. Empati becerisinin düşük olması azalmış sosyal işlevsellik ile ilişkili olduğundan sosyal ilişkiler için empatik tepkilerin önemli olduğunu belirten çalışmalar bulunmaktadır (Hühnel ve ark., 2014; Bailey, Henry, & von Hippel, 2008; Findlay, Girardi, & Coplan, 2006). Empati ile ilgili yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bunlar; üniversite öğrencileri için empatik eğilim ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik çalışması (Koçak ve Önen, 2013), spesifik eğitim kursunun hemşirelik öğrencilerinin empati becerilerini artırıp artırmadığı (Cunico ve ark., 2012), eğitim fakültesi öğrencilerinin empati kurma düzeyleri (Pala, 2008),

empatik beceri eğitim programının öğrencilerin empatik eğilim ve empatik becerilerinin gelişmesine etkisi (Karaca ve ark., 2013) ve öğretmen adaylarının empatik eğilim ve kendini ayarlama açısından incelemesidir (Kapıkıran, 2009).

Kişilik, insan davranışlarının tüm yönlerini kapsayan bir kavramdır. Duygular, karakter ve değerler, mizaç, tutumlar, sosyal, fiziksel ve bilişsel özelliklerimiz kişiliğimizin bir parçasını oluşturmaktadır (Senemoğlu, 2013). Tutumlar birçok davranışlarımız gibi doğuştan kazanılmazlar, öğrenme yoluyla sonradan kazanılırlar. Anne-baba, arkadaşlar, kitle iletişim araçları, kişisel yaşantılar tutumların oluşmasında rol oynayan önemli faktörlerden bazılarıdır (Aydın, 1985). Özer'e göre engellilik kavramı, bir bozukluk veya özür nedeniyle yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması ya da yerine getirilememesi halidir. Engelli bireylere karşı tutum, toplum ve eğitim için önemli bir faktördür (Benomir ve ark., 2016). Tutumlar; bireysel yada grup olarak geçirilen yaşantılar ve zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal olarak birçok faktörden etkilenmektedir. Pozitif tutumlar, engele sahip bireylerin psikolojik ve sosyal yönden kabul edilmesi (Werner ve ark., 2015), engele sahip bireyler için

programların geliştirilmesi; eğitim (Tindall ve ark., 2015), sosyal (Keith ve ark., 2015), sağlık (Ryan & Scior, 2014) ve mesleki (Uysal ve ark., 2014) alanlarda birtakım kararlar alınmasına yol açmaktadır. Negatif tutumların ise kabul etmeme (de Boer & Munde, 2014) ve ayırım (Keith ve ark., 2015) gibi kararlara neden olduğu

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında, Uşak Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde okuyan 17-37 yaş ($\bar{X}=19.85\pm 1.80$) aralığında çalışmaya gönüllü olarak katılan toplam 683 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin % 41.3'ünü bayan (n=282), % 58.6'sını ise erkek öğrenciler (n=400) oluşturmuştur. Araştırmada öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla demografik özellikleri içeren Anket, empatik eğilimlerini değerlendirmek için Dökmen (1988) tarafından geliştirilen Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ), ve engelli bireylere karşı tutumlarını değerlendirmek için Dökmen (2000) tarafından geliştirilen Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın uygulanması aşamasında ölçekler hakkında öğrencilere bilgi verilmiş olup ve birbirlerinden etkilenmemesine dikkat edilmiştir. Bu çalışma, Uşak Üniversitesi, Sosyal ve

belirtilmektedir. Engelli bireylere karşı tutumda bireylerin empati becerileri önemli bir rol oynamaktadır.

Bu çalışmada farklı fakültelerde okuyan üniversite öğrencilerinin empatik eğilim ve engelli bireylere karşı tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 01/12/2014 tarih ve 2014-25 sayılı onay alındıktan sonra yapılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ):

Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ), bireylerin günlük yaşamdaki empati kurma potansiyellerini ölçmek amacıyla Dökmen (1988) tarafından geliştirilmiştir. Likert tipte bir ölçek olup, 20 sorudan oluşmakta ve her soruya 1'den 5'e kadar puan verilmektedir. Puanları toplarken 3,6,7,8,11,12,13,15. sorular tersinden toplanmaktadır. Ölçekten alınacak minimum puan 20, maksimum puan ise 100'dür. Toplam puan deneklerin empatik eğilim puanlarını ifade eder. Puanın yüksek olması, empatik eğilimin yüksek olduğunu; düşük olması empatik eğilimin düşük olduğunu gösterir. EEÖ, Dökmen (1988) tarafından 70 kişilik bir öğrenci grubuna ölçeğin tekrarı yöntemiyle, üç hafta arayla iki defa uygulanmıştır. Bu

uygulamadan elde edilen ölçeğin güvenilirliği 0.82'dir. Deneklerin ölçeğin tek ve çift maddelerinden aldıkları puanlar arasındaki ölçeği yarılama güvenilirliği 0.86 olarak bulunmuştur. Ölçeğin araştırma grubu için Cronbach Alpha ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur.

Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği:

Engellilere yönelik tutum ölçeği Dökmen (2000) tarafından geliştirilen 5 basamaklı Likert tipi bir tutum ölçeğidir. 30 maddeden oluşan ölçek, "Tamamen Katılıyorum" 1, "Katılıyorum" 2, "Kararsızım" 3, "Katılmıyorum" 4, "Hiç Katılmıyorum" 5 olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin 2, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 22, 25 maddeleri tersine puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 150 ve en düşük puan 30'dur.

İstatistiksel Analiz

İstatistiki testlerin incelenmesinde Windows SPSS IBM istatistik programı

BULGULAR

Araştırma sonuçlarına göre empatik eğilim ölçeğinden minimum 36, maksimum ise 100 puan ($\bar{X}= 68.75\pm 8.06$);

kullanılmıştır. İstatistiksel analiz için, sonuçlar ortalama değerler ve standart sapma olarak ifade edilmiş olup, karşılaştırmalarda $\alpha= 0.05$ önemlilik düzeyi dikkate alınmıştır. Parametrelerin dağılımları Kolmogorov-Smirnov normallik testiyle incelenmiş olup ($n>50$), normal dağılım göstermeyen değişkenlere nonparametrik testler uygulanmıştır. Empatik eğilim puanlarının analizi Independent Samples T-test ve One-Way ANOVA testi ile, gruplar arasında farklılık olması durumunda ise ikinci seviye testi olarak Tukey HSD kullanılmıştır. Engellilere yönelik tutum puanlarının analizi Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri ile değerlendirilmiştir. Empatik eğilim ve engellilere yönelik tutum puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyonu ile incelenmiştir.

Engelli Bireylere Karşı Tutumları (EBKT) ölçeğinden ise minimum 33, maksimum 150 puan ($\bar{X}= 113.32\pm 20.57$) alınmıştır.

Tablo 1. Cinsiyete Göre Empatik Eğilim ve EBKT Puanları

	Gruplar	N	$\bar{X}/S.O.$	SS/S.T.	t /U	Z	p
Empatik Eğilim	Kadın	282	70.48	9.27	3.933		.000*
	Erkek	401	67.66	9.17			
EBKT	Kadın	282	390.47	110113.00	42872.00	-5.385	.000*
	Erkek	401	307.91	123473.00			

*p< 0.05

Test sonuçları değerlendirildiğinde; erkek ve bayan öğrencilerin empatik eğilim (t.(681); 3.933; P<0.05) ve EBKT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (U= 42872.00; P<0.05) (Tablo 1).

Tablo 2. Spor Yapıp-Yapmama Durumlarına Göre Empatik Eğilim ve EBKT Puanları

	Gruplar	N	$\bar{X}/S.O.$	SS/S.T.	t /U	Z	p
Empatik Eğilim	Evet	360	69.45	9.47	1.783		.075
	Hayır	298	68.15	9.08			
EBKT	Evet	360	323.88	116596.50	51616.50	-.834	.404
	Hayır	298	336.29	100214.50			

*p< 0.05

Çalışmayan katılan öğrencilerin spor yapıp-yapmama durumlarına göre empatik eğilim (t.(656); 1.783; P>0.05) ve EBKT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (U= 51616.50; P>0.05) (Tablo 2).

Tablo 3. Ailesinde veya Yakın Çevresinde Engelli Bir Bireye Sahip Olup-Olmama Durumlarına Göre Empatik Eğilim ve EBKT Puanları

	Gruplar	N	$\bar{X}/S.O.$	SS/S.T.	t /U	Z	p
Empatik Eğilim	Evet	107	68.10	9.23	-956		.339
	Hayır	572	69.04	9.32			
EBKT	Evet	107	357.01	38200.00	28782.00	-977	.328
	Hayır	572	336.82	192660.00			

*p< 0.05

Çalışma sonuçları değerlendirildiğinde; öğrencilerin ailesinde veya yakın çevresinde engelli bir bireye sahip olup-olmama durumlarına göre empatik eğilim (t.₍₆₇₇₎; -956; P>0.05) ve EBKT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (U= 28782.00; P>0.05) (Tablo 3).

Tablo 4. Engelliler ile İlgili Ders Alıp-Almamalarına Göre Empatik Eğilim ve EBKT Puanları

	Gruplar	N	$\bar{X}/S.O.$	SS/S.T.	t /U	Z	p
Empatik Eğilim	Evet	61	68.26	9.46	-557		.577
	Hayır	617	68.95	9.30			
EBKT	Evet	61	300.41	18325.00	16434.00	-1.634	.102
	Hayır	617	343.36	211856.00			

*p< 0.05

Öğrencilerin engelliler ile ilgili bir ders alıp-almamalarına göre; empatik eğilim (t.₍₆₇₆₎; -557; p>0.05) ve EBKT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (U= 16434.00; p>0.05) (Tablo 4).

Tablo 5. Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Göre Empatik Eğilim ve EBKT Puanları

	Gruplar	N	$\bar{X}/S.O.$	SS/Sd	F / χ^2	p.
Empatik Eğilim	Spor Bilimleri Fakültesi	138	69.55	10.07	4.095	.001*
	İlahiyat Fakültesi	125	67.07	8.29		
	Eğitim Fakültesi	102	70.38	9.17		
	Fen-Edebiyat Fakültesi	81	70.49	10.38		
	Mühendislik Fakültesi	118	66.39	8.84		
	Meslek Yüksekokulu	119	69.79	8.59		
EBKT	Spor Bilimleri Fakültesi	138	358.96	5	12.37	.030*
	İlahiyat Fakültesi	125	309.50			
	Eğitim Fakültesi	102	386.79			
	Fen-Edebiyat Fakültesi	81	359.22			
	Mühendislik Fakültesi	118	319.34			
	Meslek Yüksekokulu	119	328.83			

*p< 0.05

Yapılan test sonuçlarına göre; öğrencilerin okudukları bölümlere empatik eğilim ($F_{5,677}$; 4.095; $P<0.05$) ve EBKT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (χ^2 (sd= 5, n=683)=12.37; $P<0.05$) (Tablo 5). Mühendislik fakültesi öğrencilerinin empatik eğilim puanları ile Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin puanları

arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin EBKT puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Eğitim fakültesi ile Meslek Yüksekokulu, Mühendislik ve İlahiyat fakülteleri arasında, ayrıca Spor Bilimleri Fakültesi ile İlahiyat fakültesi arasında farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Empatik Eğilim ve EBKT Puanları Arasındaki İlişki

Değişken	N	$\bar{X}$	SS	R	P
Empatik Eğilim	683	68.83	9.31	.249**	.000
EBKT	683	113.32	20.57		

** p<0.01

Test sonuçlarına göre; öğrencilerin empatik eğilim ve EBKT puanları arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$) (Tablo 6).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada farklı fakültelerde okuyan üniversite öğrencilerinin empati becerileri ve engelli bireylere karşı tutumları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre empatik eğilim ölçeğinden $\bar{X}= 68.75\pm 8.06$, EBKT ölçeğinden ise $\bar{X}= 113.32\pm 20.57$ alınmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin genel olarak empati becerilerinin ve engelli bireylere karşı tutumlarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Çalışma sonuçlarına göre; erkek ve bayan öğrencilerin empatik eğilim ve EBKT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Her iki ölçekten de bayan öğrenciler, erkek öğrencilere göre daha yüksek ortalama değer elde etmişlerdir. Yapılan birçok çalışmada da bayan bireylerin erkek bireylere göre empatik eğilim düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (Aydın ve Karkaç'ın (2015); Özakgöl ve ark. (2014); Özcan ve ark. (2012); Cunico ve ark. (2012); Alver (2004); Çeliköz'ün (2009). Bu sonuçlar araştırmamızla paralellik göstermesi bakımından önemli iken, Tekin ve Güllü'nün (2010) yaptıkları çalışmada ise; erkek öğrencilerin empatik beceri puanları, bayan öğrencilerin puanlarından anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur. Engelli bireylere yönelik Sarı ve ark. (2010)'nın yaptıkları çalışmada da bayan öğrencilerin engelli bireylere yönelik

tutum puanları, erkek öğrencilere göre daha yüksek tespit edilmiştir. Bazı araştırmalarda da (McDougall ve ark, 2004; Gash ve Coffey, 1995; Lau ve Cheung, 1999) bayanların engelli bireylere karşı daha pozitif tutum sergiledikleri belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; bayan bireylerin empatik eğilim düzeyleri ve engelli bireylere yönelik tutumlarının daha yüksek olmasının bu bireylerin yetiştirilme tarzları ve duygusal yapılarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin spor yapıp-yapmama durumlarına göre empatik eğilim ve EBKT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Akçakoyun ve ark. (2010) dövüş ve takım sporcularının empati düzeylerini karşılaştırdıkları çalışmalarında spor dallarına göre sporcuların empati puanları arasında anlamlı bir farka rastlamamışlardır. Bu da çalışmamızı destekler niteliktedir.

Çalışma sonuçları değerlendirildiğinde; öğrencilerin ailesinde veya yakın çevresinde engelli bir bireye sahip olup-olmama durumlarına göre empatik eğilim ve EBKT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Aydın ve Karkaç'ın (2015) özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin empatik eğilimlerini inceledikleri

çalışmada engelli yakını olup olmama değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit etmemişlerdir. Aydın ve Açar (2013)'ın çalışmasında ise engelli ergene sahip olmayan annelerin engelli ergene sahip olan annelerden anlamlı derecede yüksek empati beceri puanlarına sahip olduğu saptanmıştır. Engelli bireye sahip annelerin empati becerilerinin daha düşük olması, bu ailelerin yıpranmışlık düzeylerinden kaynaklanabilir. Sarı ve ark. (2010)'nın hemşirelik bölümü öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarını araştırdıkları çalışmada; öğrencilerin yakınları arasında engelli birey bulunma durumuna göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu araştırma bulguları çalışmamızı desteklerken; Çolak ve Metin (2014) ise ailesinde engelli birey bulunanların engellilik algısının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bazı çalışmalar engelli bireylerle yakın ilişki içinde olmanın bu bireylere yönelik tutumları olumlu etkilediğini belirtilmesi çalışmamız bakımından önem arz etmektedir (Cameron ve Rutland, 2006; Marom ve ark., 2007; Parasuram, 2006).

Öğrencilerin engelliler ile ilgili bir ders alıp-almamalarına göre; empatik eğilim ve EBKT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Cunico ve ark. (2012) empati eğitiminin öğrencilerin empati becerilerinin gelişimine ve artmasına

yönelik yaptıkları deneysel çalışma sonucunda verilen eğitimin etkili olduğu saptanmıştır. Şahin ve Güldenoğlu'nun (2013) yaptıkları çalışmada engelli bireylere karşı tutum da daha önce eğitim alanlar ile almayanlar arasında farklılık tespit edilmemiştir. Alptekin ve Batık (2013) ise özel eğitim bölümü öğrencilerinin yetersizlikten etkilenmiş bireylere yönelik tutumlarını değiştirmede özel eğitim dersinin etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Sezer'in (2012) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerine önleyici rehberlik faaliyetleri kapsamında uygulanan deneysel çalışmanın engellilere yönelik olumlu tutumlar oluşturmada etkili olduğu belirtilmiştir. Yapılan çalışmalarda farklı sonuçların alınması; bu bireylerin daha önce engelli bireyler ile ilgili geçirmiş oldukları yaşantı ve edindikleri bilgi farklılığından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Yapılan test sonuçlarına göre; öğrencilerin okudukları bölümlere göre empatik eğilim ve EBKT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin empatik eğilim puanları ile Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Eğitim fakültesi öğrencilerin EBKT puanları ile Meslek

Yüksekokulu, Mühendislik ve İlahiyat fakülteleri öğrencilerinin puanları arasında, ayrıca Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri ile İlahiyat fakültesi öğrencilerinin EBKT puanları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Pala'nın araştırmasında (2008) Sosyal Bilgiler Lisans Programı öğrencilerinin empati puanları diğer fakültelerdeki öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde Duru'nun (2002) çalışmasında Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programındaki öğrencilerin yardım etme eğilimlerinin diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Ekinci ve Aybek (2010) öğretmen adaylarının empatik ve eleştirel düşünme eğilimlerini inceledikleri çalışmalarında; en düşük empatik eğilim ölçeği puan ortalamasının Felsefe Grubu Öğretmenliği programında okuyan öğrencilere ait olduğunu, en yüksek ortalamanın ise Okul Öncesi Öğretmenliği programında okuyan öğrencilere ait olduğunu belirtmiştir. Sarı ve ark. (2010) öğrencilerin eğitim aldıkları

okula göre engelli bireylere yönelik tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptamıştır. Şahin ve Güldenoğlu (2013) ise mezun olunan okul düzeyine göre engelli bireylere karşı tutum puanları arasında farklılık bulamamıştır. Bu araştırma sonuçları bizim çalışmamızı destekler niteliktedir.

Çalışma sonuçlarına göre; öğrencilerin empatik eğilim ve EBKT puanları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Özakgöl ve ark. (2014)'nın yaptıkları çalışmada bireylerin empatik eğilimleri ile HIV/AIDS taşıyan bireylere yönelik tutumları arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuşlardır. Empatik eğilim ile engelli bireylere yönelik tutum arasında pozitif yönde bir ilişki olması, üniversite de okuyan bireylerin empati becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bununla paralel olarak verilen empati eğitiminin bu bireylerin engelli bireylere yönelik tutumlarına da pozitif yönde etki edeceği düşünülmektedir.

- Düzeylelerinin Karşılaştırılması. Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi, 3(2): 1309-1336.
2. Alptekin, S., Batık, M. V. (2013). Özel Eğitim Bölümü Öğrencilerinin Yetersizlikten Etkilenmiş Kişilere Yönelik Tutumlarına Özel Eğitim Dersinin Etkisi. E-International Journal of Educational Research, 4(4): 18-34.
  3. Alver, B. (2004). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Empatik Beceri ve Karar Verme Stratejilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Muğla Üniversitesi Sbe Dergisi, 10: 185-205
  4. Aydın, A., Açar, K. (2013). Normal ve Zihin Engelli Ergenlerin Empati Becerileri İle Annelerinin Empati Becerilerinin İncelenmesi. Mersin University Journal of The Faculty of Education, 9(2): 301-314.
  5. Aydın, A., Karkaç, N. N. (2015). Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Empatik Eğilim Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 24: 43-65.
  6. Aydın, O. (1985). Davranış Bilimine Giriş, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları
  7. Bailey, P. E., Henry, J. D., Von Hippel, W. (2008). Empathy and Social Functioning In Late Adulthood. Aging & Mental Health, 12(4): 499-503.
  8. Barrett-Lennard, G. T. (1993). The Phases and Focus of Empathy. Br J Med Psychol, 66: 3-14.
  9. Benomir, A. M., Nicolson, R.I., Beail, N. (2016). Attitudes Towards People With Intellectual Disability In The Uk and Libya: A
  10. Cameron, L., Rutland, A. (2006). Extended Contact Through Story Reading in School: Reducing Students' Prejudice Toward The Disabled". Journal of Social Issues, 62(3): 469-488.
  11. Çeliköz, M. (2009). A Study On The Empathic Tendencies of Prospective Clothing Teachers In Terms of The Variables of Age, Gender and Class. Procedia Social and Behavioral Sciences, 1: 2354-2358.
  12. Çolak, M., Çetin, C. (2014). Öğretmenlerin Engelliliğe Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 29(1): 191-211.
  13. Cunico, L., Sartori, R., Marognoli, O., Meneghini, A. M. (2012). Developing Empathy In Nursing Students: A Cohort Longitudinal Study. Journal of Clinical Nursing, 21: 2016-2025.
  14. Davis, H. M. (1983). Individual Differences In Empathy: Evidence For A Multidimensional Approach. Journal of Personality and Social Psychology, 44(1): 113-126.
  15. De Boer, A. A., Munde, V.S. (2014). Parental Attitudes Toward The Inclusion of Children With Profound Intellectual and Multiple Disabilities in General Primary Education In The Netherlands. Journal of Special Education, 1-9.
  16. Dökmen, Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama İle Ölçülmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 21: 155-190.
  17. Dökmen, Ü. (1997). İletişim Çatışmaları Ve Empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 14. Baskı.

18. Dökmen, Z. Y. (2000). Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği, Geliştirilmesi, Geçerliği ve Güvenirliği (Bildiri). 1. Ulusal Psikoloji Kongresi, 20-22 Eylül, Ege Üniversitesi, İzmir.
19. Duru, E. (2002). Öğretmen Adaylarının Empati-Yardım Etme Eğilimleri İlişkisi ve Yardım Etme Eğiliminin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12: 21-36.
20. Ekinci, Ö., Aybek, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. Elementary Education Online, 9(2): 816-827.
21. Esinberg, N., Straye, J. (1990). Critical Issues In The Study of Empathy. Esinberg N., Strayer, J. (Editors), Empathy and Its Development. New York: Cambridge University Press, 3-13.
22. Findlay, L.C., Girardi, A., Coplan, R. J. (2006). Links Between Empathy, Social Behavior, and Social Understanding In Early Childhood. Early Childhood Research Quarterly, 21(3): 347-359.
23. Gash, H., Coffey, D. (1995). Influences On Attitudes Towards Children With Mental Handicap. European Journal Special Needs Education, 10: 1-16.
24. Hoffman, M. I. (1990). The Contribution of Empathy to Justice and Moral Judgment. In: Esinberg N., Strayer, J. (Editors), Empathy and Its Development. New York: Cambridge University Press, 47-80.
25. Hühnel, I., Fölster, M., Werheid, K., Hess, U. (2014). Empathic Reactions of Younger and Older Adults: No Age Related Decline In Affective Responding. Journal of Experimental Social Psychology, 50: 136-143.
26. Kapıkıran, N. A. (2009). Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim ve Kendini Ayarlama Açısından İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26: 81-91.
27. Karaca, A., Açıkgöz, F., Akkuş, D. (2013). Eğitim İle Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Geliştirilebilir Mi? Bir Sağlık Yüksekokulu Örneği. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4(3): 118-122.
28. Keith, J. M., Bennetto, L., Rogge, R. D. (2015). The Relationship Between Contact and Attitudes: Reducing Prejudice Toward Individuals With Intellectual and Developmental Disabilities. Research In Developmental Disabilities, 47: 14-26.
29. Koçak, C., Önen, A. S. (2013). Emphatic Tendency Scale For Student Teachers: Validity and Reliability Studies. Educational Sciences: Theory & Practice, 13(2): 958-964.
30. Lau, J. T, Cheung, C. K. (1999). Discriminatory Attitudes to People With Intellectual Disabilities Or Mental Health Difficulty. International Social Work, 42: 431-444.
31. Marom, M., Cohen, D., Naon, D. (2007). Changing Disability-Related Attitudes and Self-Efficacy of Israeli Children Via The Partners to Inclusion Programme. International Journal of Disability, Development and Education, 54(1): 113-127.
32. Mcdougall, J., Dewit, D., King, G., Miller, L., Killip, S. (2004). High School-Aged Youths' Attitudes Toward Their Peers With Disabilities: The Role of School and Student Interpersonal Factors. International Journal of Disability Development and Education, 51: 287-313.
33. Özakgöl, A. A., Şendir, M., Atav, A., Kızıltan, B. (2014). Attitudes Towards HIV/AIDS

- Patients and Empathic Tendencies: A Study of Turkish Undergraduate Nursing Students. *Nurse Education Today*, 34: 929-933.
34. Özcan, C. T., Oflaz, F., Bakır, B. (2012). The Effect of A Structured Empathy Course On The Students of A Medical and A Nursing School. *Int. Nurs. Rev.*, 59: 532-538.
35. Özer, D. S. (2005). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2.
36. Pala, A. (2008). Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1): 13-23.
37. Parasuram, K. (2006). Variables That Effect Teachers' Attitudes Toward Disability and Inclusive Education in Mumbai, India. *Disability and Society*, 21(3): 232-242.
38. Ryan, T. A., Scior, K. (2014). Medical Students' Attitudes Towards People With Intellectual Disabilities: A Literature Review. *Research In Developmental Disabilities*, 35(10): 2316-2328.
39. Şahin, F., Güldenöğlü, B. (2013). Engelliler Konusunda Verilen Eğitim Programının Engellilere Yönelik Tutumlar Üzerindeki Etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1): 214-239.
40. Sarı, H. Y., Bektaş, M., Altıparmak, S. (2010). Hemşirelik Öğrencilerinin Engellilere Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 27: 80-83.
41. Senemoğlu, N. (2013). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim. Ankara: Yargı Yayınevi. S.78
42. Sezer, F. (2012). Engelli Bireylere Karşı Olumlu Tutum Geliştirmeye Yönelik Önleyici Rehberlik Çalışması; Deneysel Bir Uygulama. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 7(1): 16-26.
43. Tekin, M., Güllü, M. (2010). Analysis of Empathic Artifice Level of Teacher Candidates Who Study In The School of Physical Education and Sport. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2; 1987-1992.
44. Tindall, D., Macdonald, W., Carroll, E., Moody, B. (2015). Pre-Service Teachers' Attitudes Towards Children With Disabilities: An Irish Perspective. *European Physical Education Review*, 21(2): 206-221.
45. Uysal, A., Albayrak, B., Koçulu, B., Kan, F., Aydın, T. (2014). Attitudes of Nursing Students Toward People With Disabilities. *Nurse Education Today*, 34(5): 878-884.
46. Werner, S., Peretz, H., Roth, D. (2015). Israeli Children's Attitudes Toward Children With and Without Disabilities. *Early Childhood Research Quarterly*, 33: 98-107.

ELİT BOKSÖRLERİN ANAEROBİK GÜÇ YETİLERİ İLE SEÇİLMİŞ BAZI PARAMETRELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Fatih KIYICI¹ Murat TAŞ² Işık BAYRAKTAR³ S. Erim ERHAN¹

¹Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Erzurum.

²Celal Bayar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Manisa.

³Spor Genel Müdürlüğü, Ankara.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, elit boksörlerde seçilmiş bazı parametrelerin anaerobik güç ile arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Çalışmaya boks branşıyla uğraşan erkek (n=28) ve kadın (n=27) A milli erkek ve kadın sporcuları ile yıldız erkek (n=49) milli takım sporcuları katılmıştır. A milli kadın ve erkek boksörlerin anaerobik güç yetileri ile VA arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($p<0,05$). AG ile BU arasındaki ilişkiye bakıldığında A milli kadın ve erkek boksörlerde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$), Araştırma grubunu oluşturan tüm kategorilerdeki boksörlerin AG ile VKİ değerleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Yıldız milli erkek boksörlerin DU, SJ, CMJ ve 30 m. sürat koşu yetileri incelendiğinde, AG ile DU'nun orta düzeyinde, diğerlerinin ise yüksek düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Kadın boksörlerin AG ile TA yetisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=0,559$, $p<0,05$). A milli erkek boksörlerde sağ ve sol, sol el KK ile AG arasında, yıldız erkek boksörlerde ise sağ el KK ile AG arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Sonuç olarak, seçilmiş bazı parametrelerin elit erkek, kadın ve yıldız boksörlerin anaerobik performanslarında belirleyici rol aldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anaerobik Güç, Fiziksel Parametreler, Boks.

THE STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN SOME CHOSEN PARAMETERS AND ANAEROBIC STRENGTH ABILITIES OF ELITE BOXERS

ABSTRACT

The purpose of this study is to define the relationship between some chosen parameters in elite boxers and anaerobic strength. 28 male national boxers, 27 female national boxers and 49 U16 men national boxers participated to this study. It is found out that there is a statistically significant difference between anaerobic strength competence and body weight of male athletes ($p<0,05$). There is a statistically significant relationship in national male and female boxers in term of the relationship between anaerobic strength and tall stature. ($r=0,11$, $p<0,05$) There is a significant relationship between anaerobic strength and body mass index values of athletes in all categories which form the study group. When long jump by stopping, squat jumping, active jumping and 30 meters sprint values of U16 male boxers are studied it is found out that there is a statistically significant relationship in anaerobic strength and long jump by stopping in medium level. ($p<0,05$) There is a statistically significant relationship in anaerobic strength and grip power competence of female boxers. ($r=0,559$, $p<0,05$) There is a statistically significant relationship in left and right grip power competence and anaerobic strength of national male boxers. Moreover, there is a statistically significant relationship in right and grip competence and anaerobic strength of U16 male boxers. ($p<0,05$) As a result, it is found out that some chosen parameters have a decisive role in anaerobic performances of elite male and female boxers and U 16 boxers.

Keyword: Anaerobic Power, Physical Parameters, Boxer.

GİRİŞ

Modern boks İngiltere kökenli olup dünyanın en popüler mücadele sporlarından biri olarak bilinmektedir (20). Performansın üst düzeyde olabilmesi için günümüz sporcularının üstün performansları birçok fizyolojik, psikolojik ve biyomekaniksel etkenlerin bir bütünü olarak nitelendirilir (21).

Rekabete dayalı ve mücadele gerektiren spor branşları, sürekli maksimal efor gerektirir. Boksun karmaşık bir spor aktivitesi olduğu ve çeşitli fonksiyonel özelliklerin bir arada tutulmasını gerektirdiği bilinmektedir. Kas kuvveti, sürat, reaksiyon zamanı, koordinasyon, denge, yüksek anaerobik ve aerobik güç boks performansında rol oynayan önemli faktörlerdir (5).

Anaerobik performansı etkileyen en önemli faktörler yaş, cinsiyet, kasın yapısı, fibril kompozisyonu, enzim aktiviteleri ve antrenman olarak sıralanabilir. Ayrıca sahip olunan fiziksel yapının özelliği

MATERYAL VE METOD

Araştırma Grubu:

Araştırma grubunu boks branşındaki erkek (n=28, yaş=20,63±3,13) ve kadın (n=27, yaş=20,17±3,3) A milli takım sporcuları ile yıldız erkek (n=49, yaş=15,39±0,65) milli takım sporcuları oluşturmaktadır. Çalışmaya katılmadan önce deneklere çalışmanın içeriği

yapılan spor dalına uygun olmadıkça istenilen performans düzeyine ulaşmak pek mümkün değildir. Bunun yanı sıra kuvvet, güç, esneklik, sürat, dayanıklılık ve çabukluk gibi diğer performans göstergeleriyle birleşerek sporcunun performansını olumlu yönde etkilemektedir (30,13).

Günümüzde tüm branşlarda sporcuların daha hızlı, daha becerikli, antropometrik ve fizyolojik kapasitelerinin daha üstün nitelikte olması gerekmektedir. Sportif branşlarda üst düzeylere ulaşmış olan ülke ve takımlara bakıldığında daha bilinçli bir kitle ve daha bilimsel hazırlanmış programların ışığında yapılan çalışmalar göze çarpmaktadır (28).

Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı, elit boksörlerde seçilmiş bazı parametreler ile anaerobik güç arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve elde edilen sonuçların literatür çerçevesinde değerlendirilmesidir.

açıklanmış, deneklerden bilgilendirme ve izin formu alınmıştır.

Verilerin Toplanması:

Kavrama kuvveti testinde, Takeimarka el dinamometresi kullanılarak ölçüm yapılmıştır. Dikey sıçrama testleri, uçuş ve yere temas sürelerinin ölçüldüğü sıçrama platformu (Smartjump-

Fusionsport) kullanılarak yapılmıştır. 30 m. sürat koşu testinde ölçümler Smartspeed-Fusionsport marka fotosel ile yapılmıştır. Mekik koşu testinde, zamanlayıcı olarak koşu hızını belirlemek için 20 metre mekik koşu testi için dizayn edilmiş 1/1000 sn. hassasiyeti olan zamanlayıcı (Prosport, TMR. ESC 1000 Sport Test Tümer Mühendislik) kullanılmıştır. 20 metre mekik koşu testi alanının belirlenmesi için Çelikler marka, çelik metre kullanılmıştır.

Vücut Kitle İndeksi (VKİ): Elde edilen boy ve kilo değerlerinden, bedenin uzunluğuna göre ağırlık dağılımını açıklayan “Vücut Kütle İndeksi” (Body Mass Index) hesaplanmıştır.

$$VKİ = \text{Ağırlık} / \text{Boy}^2 \text{ (kg/m}^2\text{)}$$

Kavrama Kuvveti: Testin amacı önkol fleksör kaslarının kuvvetinin ölçülmesidir. En önemli kondisyonel etmenlerden birisi olan kuvvet göstergesi için kavrama kuvveti testi uygulanmıştır (22). El dinamometresi deneğin el ölçülerine göre ayarlanmış, denek dirseğini bükmeden kolu düz ve omuzdan 10-15°lik bir açı yapacak şekilde yan tarafta iken eli ile mümkün olduğunca fazla dinamometreyi sıkıya çalışmıştır. Deneğin her iki eliyle 3 denemeden sonra en iyi performansı belirlenmiştir. Dinamometre her denemeden sonra sıfırlanmış, değerlendirmeye en iyi olan performans alınmıştır (29,16).

Squat Sıçrama (SJ): Bacak kaslarının maksimal kuvvete bağlı olarak sergilediği patlayıcı kuvvet özelliğinin ölçüldüğü squat sıçrama testinde, dizler 90°fleksiyonda squat pozisyonunda ve eller belde iken yukarı doğru olarak tam bir sıçrama gerçekleştirme şeklinde uygulanmıştır (1).

Aktif Sıçrama (CMJ): Bu testte de bacak kaslarının patlayıcı kuvvet özelliği ölçülmesinin yanı sıra sıçramada patlayıcı kuvveti etkileyen elastik kuvvet özelliği de devreye girmektedir. Aktif sıçrama testi, dizler tam olarak ekstensiyonda ve dik pozisyonda iken dizlerden hızla çöküp dikey olarak sıçramasıyla uygulanmıştır (1,12).

Dikey sıçrama testleri için uçuş zamanı üzerinden sıçrama yüksekliğini ve ona bağlı olarak da bacak ekstensör kaslarının patlayıcı kuvvet özelliğinin saptanması sağlanmıştır. İki deneme sonrası en yüksek değer değerlendirmeye alınmıştır.

Anaerobik Güç: Anaerobik gücün belirlenmesinde Lewis nomogramı ile deneklerin aktif sıçrama yükseklikleri ve vücut ağırlıkları formülü kullanılarak kg-m/sn cinsinden hesaplanmıştır (10).

$$P = \sqrt{4.9 \times \text{Ağırlık} \times \sqrt{D}}$$

$$P = \text{Anaerobik Güç (kgm/sn)}$$

$$D = \text{Dikey sıçrama mesafesi (m)}$$

$$\sqrt{4.9} = \text{Standart zaman}$$

kuvvetinin ölçülmesidir. Atlama gibi maksimal şiddette yapılan branşlar sporcunun enerjisi güce çevirmesine örnektir. Maksimal anaerobik güce dayalı testlerden birisi de durarak uzun atlamadır (1). Denekler kaygan olmayan uygun bir zeminde, işaretlenmiş bir çizginin gerisinde ayakta durup, ayaklarını omuz genişliğinde açarak beklemiş, hazır olduğunda her iki elini geriye doğru alırken dizlerini de aynı anda büküştür. Kolların ileri hareketi ile birlikte düz bir zemin üzerine mümkün olduğunca ileriye, en uzak mesafeye, doğru sıçrayıp düşmüştür. Başlangıç çizgisi ile denegin çizgiye bıraktığı en yakın iz ölçümü esas alınmış, her denek için iki deneme alınarak en iyi derece not edilmiştir (22,18,12).

Sağlık Topu Atma: Bu testte de amaç kol kaslarının patlayıcı gücünün belirlenmesidir. Test 2 kg. ağırlığındaki sağlık topu ile yapılmıştır. Önü açık bir alan belirlenmiş ve atış çizgisi çizilmiştir. Denek ölçümün yapılacağı başlangıç çizgisinin hemen gerisine dizlerinin üzerinde, dizler omuz genişliğinde açarak sabitlenmiştir. Her iki diz birbirine paralel durumdadır. Sağlık topu her iki el ile tutularak başın gerisine götürülmüştür. Gövdeyi hafif geriye büküldükten sonra kollar hızla öne savrularak top baş üstünden en uzak noktada elden çıkmıştır

kaydedilmiştir (22).

30 m. Sürat Koşusu: Ölçüm, düz bir zeminde ve koşu alanının uzunluğu 30 m. olarak belirlenmiştir. Durma mesafesi olarak bitiş çizgisinden öteye yeterli bir mesafe ayrılmıştır. Parkur uzunluğu ve zemin özelliği tüm denekler için aynı olmuştur. Zemin başlangıç ve bitiş çizgileri düz bir hatla belirlenmiştir. Başlangıçta ve 30 m. bitiş çizgisinde fotosel yerleştirilmiştir. Ayrıca başlangıç ve bitiş noktaları işaretlerle (Huni vs.) belirlenmiştir (22). Denek bir ayağının ucu başlangıç çizgisinin 100 cm. gerisinde (fotoselin başlangıcına yakın olmamak için) dizleri biraz bükülü, vücudu hafif öne doğru eğik olarak beklemiştir. Denek hazır olduğunda olanca gücüyle çıkış yapmış ve bitiş çizgisini mümkün olan en kısa sürede, süratli bir şekilde geçmeye çalışmıştır. Derecesi kaydedilen denegin, yapılan iki deneme sonrası en iyi derecesi kaydedilmiştir (18,1).

20 Metre Mekik Koşu Testi ve VO2 max. (endirekt): Sporcuların aerobik dayanıklılıkları 20 metre mekik koşu testi kullanılarak belirlenmiştir. Denek 20 metrelik mesafeyi gidiş dönüş olarak koşmuştur. Testin sonunda deneklerin derecesi kaydedilmiştir.

Uygulama: Test, yavaş bir koşu hızında (8 km/s) başlar ve denek duyduğu 1. sinyal

sesinde koşusuna başlar. 2. Sinyal sesine kadar çizgiye ulaşmak zorundadır. 2. Sinyal sesini duyduğunda ise tekrar geri dönerek başlangıç çizgisine döner ve bu koşu hızı her dakikada 0.5 km/s artan sinyallerle devam eder. Denek sinyali duyduğunda ikinci sinyalde pistin diğer ucunda olacak şekilde temposunu ayarlar. Başta yavaş olan hız giderek artar. Denek bir sinyal sesini kaçırıp 2. sine yetişirse teste devam eder. Eğer denek iki sinyali üst üste kaçırırsa test sona erer (27). Deneğin mekik koşu testi sonuç değeri ile VO₂max bir regresyon eşitliği kullanılarak tahmin edilmiştir. Leger ve Gadowy (1989) tarafından VO₂max'ın tahmini için bir regresyon eşitliği hesaplanmıştır. Bu

BULGULAR

Çalışmaya katılan boksörlerin kilo, boy, VKİ, durarak uzun atlama, dikey sıçrama, anaerobik güç, 30 m., maxVO₂, sağlık topu atış ve kavrama kuvveti

yöntemle hazırlanan tablo yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada da VO₂max değeri ml/kg/dk cinsinden, mekik koşu test sonucuna bağlı endirekt olarak, değerlendirme tablosundan deneğin maksimal VO₂ değeri tahmini olarak hesaplanmıştır (29).

Verilerin Analizi:

Araştırma grubuna uygulanan ölçümlerde, anaerobik güç ile diğer parametreler arasındaki ilişkiler için korelasyon istatistiği ile uygulanmıştır. İstatistiksel işlemler için SPSS 17.0 paket programı kullanılmıştır. İstatistiksel işlemlerin yorumlanmasında anlamlılık düzeyi için 0.05 kabul edilmiştir.

yetilerinin ortalama değerleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma Grubunun Kilo, Boy, VKİ, Durarak Uzun, Dikey Sıçrama, Anaerobik Güç, 30 m., maxVO₂, Sağlık Topu Atış ve Kavrama Kuvveti Yetilerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	A Milli Erkek (X _{ort} ±SS)	A Milli Kadın (X _{ort} ±SS)	Yıldız Milli Erkek (X _{ort} ±SS)
Vücut Ağırlığı (VA)	73,08±17,86	56,53±9,13	61,42±15,16
Boy Uzunluğu (BU)	174,08±7,96	164,5±7,01	170,83±7,57
VKİ	23,84±4,17	20,8±2,29	20,84±3,85
Durarak Uzun (DU)	203,44±18,69	172,59±19,91	204,81±18,3
Squat Sıçrama (SJ)	32,54±4,96	22,04±2,83	30,67±3,8
Aktif Sıçrama (CMJ)	33,61±5,07	23,78±3,56	33,8±4,26
Anaerobik Güç (AG)	92,18±20,81	60,47±8,15	39,22±4,89
30 m	4,36±0,18	5,24±0,27	4,63±0,22
Max VO ₂	55,65±5,28	44,95±4,39	
Sağlık Topu Atış (TA)		562,88±80,67	786,56±215,81
Kavrama Kuvveti (KK) SAĞ	48,8±10,59		39,28±7,51
Kavrama Kuvveti (KK) SOL	47,71±9,05		38,05±7,01

Tablo 2. Araştırma Grubunun Anaerobik Güç Yetileri İle Yaş, Kilo, Boy, VKİ, Durarak Uzun Atlama, Dikey Sıçrama, 30 m., maxVO₂, Sağlık Topu Atış ve Kavrama Kuvveti Yetileri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Sonuçları

		Anaerobik Güç		
		A Milli Erkek	A Milli Kadın	Yıldız Milli Erkek
Yaş	r	,105	-,033	-,067
	p	,609	,869	,661
Vücut Ağırlığı (VA)	r	,934	,857	-,286
	p	,000	,000	,054
Boy Uzunluğu (BU)	r	,789	,648	,110
	p	,000	,000	,467
VKİ	r	,901	,738	-,385
	p	,000	,000	,008
Durarak Uzun (DU)	r	,076	,225	,645
	p	,717	,259	,000
Squat Sıçrama (SJ)	r	-,022	,127	,766
	p	,914	,529	,000
Aktif Sıçrama CMJ)	r	,069	,001	,815
	p	,738	,996	,000
30 m	r	-,290	,064	-,752
	p	,190	,750	,000
Max VO ₂	r	-,316	-,094	
	p	,152	,647	
Sağlık Topu Atış (TA)	r		,559	,069
	p		,003	,654
Kavrama Kuvveti (KK)SAĞ	r	,845		,300
	p	,000		,043
Kavrama Kuvveti (KK) SOL	r	,827		,255
	p	,000		,087

Tablo 2’de araştırma grubunu oluşturan A milli kadın ve erkek boksörlerin anaerobik güç yetileri ile VA arasında yüksek düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Yıldız erkek boksörlerde ise düşük düzeyinde negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($r=-0,286$, $p>0,05$).

AG ile BU arasındaki ilişkiye bakıldığında A milli kadın ve erkek boksörlerde yüksek düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Yıldız erkek boksörlerde düşük düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($r=0,11$, $p>0,05$).

Araştırma grubunu oluşturan tüm kategorilerdeki boksörlerin AG ile VKİ

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bireysel özelliklerin karşılaştırılması sonucunda, bireylerin birbirleri karşısında zayıf veya kuvvetli yönlerinin oranlarına paralel olarak, başarı veya başarısızlıkları ortaya çıkar. Bu zayıf ve kuvvetli yönlerinin önceden belirlenmesi, özellikle milli sporcuların karşılaşmalarında sonucu belirleyen önemli bir faktördür (15).

Çalışmaya katılan milli erkek boksörlerin boy ortalaması 174,08 cm, milli kadın boksörlerin boy ortalaması 164,5 cm ve milli yıldız erkek boksörlerin boy

değerleri arasında yüksek düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Yıldız milli erkek boksörlerin DU, SJ, CMJ ve 30 m. sürat koşu yetileri incelendiğinde, AG ile DU’nun orta düzeyinde, diğerlerinin ise yüksek düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Kadın boksörlerin AG ile TA yetisi arasında, orta düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=0,559$, $p<0,05$).

A milli erkek boksörlerde ise sağ ve sol sol el KK ile AG arasında yüksek düzeyinde, yıldız erkek boksörde ise sağ el KK ile AG arasında düşük ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

ortalaması 170,83 cm olarak tespit edilmiştir.

Aydos ve ark. yapmış oldukları araştırma sonucunda; takım sporcularının boylarını, ferdi sporcuların boylarından daha uzun olarak tespit ettikleri araştırma sonuçları ile takım sporcularının bireysel sporculara göre daha uzun boylu olduklarını ifade etmişlerdir (4).

Literatüre bakıldığı zaman, Ukrayna Boks Millî Takımının 178,07 cm boy ortalamasına sahip olduğu görülmüştür (10). Çınar ve ark. Çakmakçı ve ark. (8),

Gürcistan Boks Millî Takımının yaş ortalamasını 180,11 cm olarak tespit etmiştir. Beyleroğlu ve ark. (6), Azerbaycan Boks Millî Takımının boy ortalamasını 163,30 cm olarak bulmuştur. Çınar ve ark., (11) elit kadın boksörlerin boy ortalamasını 1,65 cm olarak tespit etmişlerdir. Çalışmamızın sonuçları diğer çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Sporda performansın belirlenmesinde etkin kriterlerden biriside vücut ağırlığıdır (26).

Araştırmamıza katılan milli erkek boksörlerin vücut ağırlık ortalaması 73,08 kg, milli kadın boksörlerin vücut ağırlık ortalaması 56,53 kg ve milli yıldız erkek boksörlerin vücut ağırlık ortalaması 61,42 kg olarak tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalara baktığımızda; Ukrayna Boks Millî Takımının vücut ağırlık ortalaması 72,72 kg (10), Gürcistan Boks Millî Takımının vücut ağırlık ortalaması 70,73 kg olarak bulunmuştur (8). Çınar ve ark. elit kadın boksörlerin vücut ağırlık ortalamasını 56,35 kg olarak tespit etmişlerdir (11). Çalışmamız, literatürdeki çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Çatıkkaş yaptığı çalışmada Türk milli takımına giren Taekwondocuların vücut kitle indeksini 21.4 ± 2.0 olarak belirtmiştir (9).

Çınar ve ark., (10) Türk ve Ukrayna Boks Millî Takımları üzerine yaptığı çalışmasında; Türk Boks Millî Takımının VKİ ortalamasını 22,83 Ukrayna Boks Millî Takımının VKİ ortalamasını ise 21,66 olarak tespit etmiştir. Savucu ve ark., (25) elit hentbolcu ve basketbolcular üzerine yaptığı çalışmasında elit hentbolcuların 21,68 basketbolcuların VKİ değerlerini ise 20,10 olarak bulmuştur. Taş ve ark. Üniversite süper liginde oynayan kadın basketbolcuların normal vücut kitle indeksine (7) sahip olduklarını bildirmişlerdir (28).

Araştırmada yer alan A milli erkek boksörlerin vücut kitle indeksi $23,84 \pm 4,17$, kadın boksörlerin vücut kitle indeksi $20,8 \pm 2,29$ ve yıldız erkek boksörlerin vücut kitle indeksi ise $20,84 \pm 3,85$ olarak bulunmuştur. Benzer şekilde elit sporcular üzerinde yapılan VKİ ölçümleri ile çalışma bulgularını karşılaştırdığımız zaman benzer sonuçlar gösterdikleri gözlenmektedir. Bu bulgulardan da anlaşılacağı gibi milli takım düzeyinde ki sporcuların anaerobik kapasitelerinin iyi olabilmesi için vücut kitle indekslerinin belli seviyede tutulması gerektiğini söyleyebiliriz.

Çalışmaya katılan A milli erkek boksörlerin kavrama kuvveti sağ el 48,8 kg, kavrama kuvveti sol el 47,71 kg ve yıldız erkek boksörlerin kavrama kuvveti sağ 39,28 kg, el kavrama kuvveti sol el 38,05 kg olarak tespit edilmiştir.

Çalışmamıza katılan sporcuların iki elini de ortalama eşit derecede bir kuvvetle kullandıklarını söyleyebiliriz. Bu bulgular literatüre paraleldir.

Cicioğlu ve ark. 22'si Türk, 14'ü Rus toplam 36 Ümit Milli bayan sporcuda yaptıkları çalışmada Türk Milli kadın Judocunun 20 m sprint süratlerini $3,45 \pm 0,15$ sn, Rus Milli kadın Judocunun 20 m sprint süratlerini $3,03 \pm 0,42$ sn olarak bildirmişlerdir (7). Günaydın ve arkadaşları (17), yapmış oldukları çalışmada yaş ortalamaları, $19,67 \pm 2,50$ olan Türk Bayan Milli Takımındaki 18 Güreşçinin, 20 mt sprint süratlerini, $3,26 \pm 0,16$ sn olarak tespit etmişlerdir. Eler ve ark. (14), elit bayan voleybolcular üzerinde yapmış oldukları çalışmada, 20 mt sprint süratlerini $3,62 \pm 0,18$ sn olarak rapor etmişlerdir. Ateşoğlu ve Tamer (2), elit bayan hentbolcular üzerinde yapmış oldukları çalışmada, 20 mt sprint süratlerini; lig birincisi olan takımın $3,34 \pm 0,18$ sn, lig altıncısı olan takımın $3,38 \pm 0,18$ sn, lig dokuzuncusu olan takımın ise $3,39 \pm 0,06$ sn olarak tespit etmişlerdir.

Çalışmaya katılan A milli erkek boksörlerin 30 m sürat koşusu derecesi $4,36 \pm 0,18$ sn, kadın boksörlerin 30 m sürat koşusu derecesi $5,24 \pm 0,27$ sn ve yıldız erkek boksörlerin 30 m sürat koşusu derecesi $4,63 \pm 0,22$ sn olarak tespit edilmiştir. Çalışmamıza katılan sporcuların sürat koşu

değerleri literatürle paralellik göstermemektedir. Bunun sebebini sürat antrenman çalışmalarını yeteri düzeyde yapmadıklarından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Patlayıcı kas gücü birçok bireysel ve takım sporlarında performansın ana belirleyicisi olarak görülmektedir. Uzmanlar antrenman durumunu görüntülemek ve yetenek seçiminde, sporcunun alt uzuvların patlayıcı gücünü değerlendirirken geçerli ve güvenilir bir test olarak dikey sıçramayı sıklıkla kullanmaktadır (19,5).

Aydaş, 2000 yılında Türkiye A Millî Erkek boks takımı ($n=10$, yaş= $22,7 \pm 3,3$ yıl) Jandarma Gücü boks takımı ($n=10$, yaş= $22,8 \pm 1,5$ yıl) ve Bilkent Üniversitesi boks takımları ($n=10$, yaş= $23,1 \pm 2,0$ yıl) üzerinde yapmış olduğu araştırmada Millî takım sporcularının anaerobik güç değerini 125.249 kgm/sn, Jandarma Gücü sporcularının Anaerobik güç ortalamasını 126.092 kgm/sn, Bilkent Üniversitesi sporcularının ise 121.375 kgm/sn olarak bulmuştur (3).

Polat ve arkadaşları (2003) tespit ettikleri Genç erkek Taekwondo milli takımı anaerobik güç değerlerinin 95.26 ± 17.08 kgm/sn olarak ve büyük erkek Taekwondo milli takımı anaerobik güç değerleri 109.22 ± 19.98 kgm/sn bulmuştur (23). Savaş ve uğraş (2004) tarafından

yapılan araştırmada boks yapan sporcuların anaerobik güç değerlerini 113.35 ± 22.29 kgm/sn olarak, Taekwondocuların anaerobik güç değerlerini 121.40 ± 17.56 kgm/sn olarak ve karate yapan sporcuların anaerobik güç değerleri ise 116.00 ± 25.39 kgm/sn olarak bulmuştur (24). Taş ve ark. yaptıkları çalışmada kadın basketbolcularda anaerobik güç değerlerini ortalama 88.30 kgm/sn olarak tespit etmişlerdir (28).

Araştırmada yer alan A milli erkek boksörlerin anaerobik güç ortalama değerleri $92,18 \pm 20,81$, kadın boksörlerin anaerobik güç ortalama değerleri $60,47 \pm 8,15$ ve yıldız erkek boksörlerin anaerobik güç ortalama değerleri ise $39,22 \pm 4,89$ olarak bulunmuştur. Bulgularımızın diğer çalışmalarla paralellik göstermemesinin sebebi yeteri kadar anaerobik antrenman yüklenmesi yapılmadığından kaynaklandığı söylenebilir.

Çalışmamız gösteriyor ki, yıldız erkek boksörlerde, durarak uzun atlama,

aktif sıçrama, squat sıçrama ve 30 m spri çalışmaları sık sık yaptırılarak, gei sporcuların anaerobik güçlerinin artırılma sağlanabilir.

Sonuç olarak, A milli erkek boksörlerde vücut ağırlığı, boy uzunluğ vücut kitle indeksi, sağ ve sol el kavran kuvvet parametrelerinin, A milli kadın boksörlerde ise vücut ağırlığı, bo uzunluğu, vücut kitle indeksi ve sağl topu atış parametrelerinin anaerob performanslarında belirleyici rol aldı görülmürken, Yıldız erkek boksörlerde vü kitle indeksi, durarak uzun atlama, ak sıçrama, squat sıçrama, 30 m mekik ve sa el kavrama kuvvet parametreleri i anaerobik güç yetileri arasında iliş olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgular ışığında boks branşını başarılı olabilmek için anaerob kapasitenin gelişmiş olması ve anaerob kapasitelerinin de antrenman geliştirilmesi gerektiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. Açıkkada, C. (2008). “Atletizm Yetenek Modeli Raporu”, Atletizm.
2. Ateşoğlu, U., Tamer., K. (1999). Türkiye Bayan Hentbol Liginde Oynayan Hentbolcuların Fiziksel ve Fizyolojik Profilleri, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, IV, 1, 1-8.
3. Aydaş, F. (2000). A Millî Boks Takımı İle Diğer Boksörlerin Seçilmiş Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
4. Aydos, L., Pepe, H., Karakuş, H. (2004). Bazı Takım ve Ferdi Sporlarda Rölatif Kuvvet Değerlerinin Araştırılması, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 5, Sayı 2, 305-315.
5. Bayraktar, I. (2013). Elit Boksörlerin Çeviklik, Sürat, Reaksiyon ve Dikey Sıçrama Yetileri Arasındaki İlişkiler, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, Sayı: 35 Mart – Nisan Sayfa 1-8.
6. Beyleroğlu, M. (1998). Türkiye ve Azerbaycan A Millî Boks Takımlarının Antropometrik ve Fiziksel Yapılarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
7. Cicioğlu, İ. (2004). Yüksek S. Türk ve Rus Judo Ümit Millî Bayan Takımlarının Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelerinin Karşılaştırılması Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1 (4) 139-146.
8. Çakmakçı, O. (2000). Türkiye ve Gürcistan A Millî Boks Takımlarının Seçilmiş Fiziksel Özelliklerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
9. Çatıkkaş, F. (2003). Elit Taekwondocula Müsabaka Puan Etkileri İle Kan Lak İlişkisinin İncelenmesi. Y. Lisans, Tezi, F. Üniversitesi. Sağlık Bilimleri. Enst. İzmir.
10. Çınar, V., Biçer, Y., Pala, R., Savucu, (2009). Türk ve Ukrayna Boks M Takımının Bazı Fiziksel Uygun Değerlerinin Karşılaştırılması. E-Journal New World Sciences Academy. 4(3): 1. 161.
11. Çınar, V., Polat, Y., Savucu, Y., Şahin, (2009). Elit Bayan Boksör ve Hentbolculula Bazı Fiziksel Parametrelerinin İncelenmesi Journal of New World Sciences Acade Volume: 4, Number: 3,162-1 Değerlendirilmesi”, 2. Bası, Bağırç Yayınmevi, Ankara.
12. Demirel, N., Şirinkan, A., Şirinkan, Ş. (2016). “Pre-School Students Investigation Physical Improvement With Eurofit Test Studying Gymnastics At The Summer School (Erzurum Sample)”. International Journal Social Sciences and Education Research. Is 2149-5939. Onli Http://Dergipark.Ulakbim.Gov.Tr/İjsser/, (2).
13. Demirel, N., Yüktaşır, B., Yalçın, H. (2005-2). Farklı Germe Sürelerinin Esnek Gelişimi Üzerine Etkisi, Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi-Atat Üniversitesi/Journal of Physical Educat And Sport Sciences,.
14. Eler, S., Sevim, Y., Büyükyazı, G. (200 Dairesel Çabuk Kuvvet Antrenn Metodunun Üst Düzey Bayan Voleybolculula Bazı Motorik ve Fizyolojik Özellikleri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi, I.G Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongr Bildiri Kitabı, Sim Matbaacılık, Cilt

- Ankara, S:29-36. Federasyonu Eğitim Kurulu Yayınları, Ankara.
15. Ghorbanzadehkoshki, B. (2009). Milli Olan ve Olmayan Taekwondocuların Bazı Fiziksel Özelliklerinin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
  16. Günay, M., Tamer, K., Cicioğlu, I. (2006). Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü, Baran Ofset, Ankara.
  17. Günaydın, G., Koç, H., Cicioğlu, İ. (2000). Türk Bayan Milli Takım Güreşçilerinin Fiziksel ve Fizyolojik Profillerinin Belirlenmesi, L. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bil. Kongresi Bildiri Kitabı, Sim Matbaacılık, Cilt:1, S:24, Ankara.
  18. Mackenzie, B. (2007). 101 Performance Evaluation Tests, Elektrik Word PLC, London, 2005.
  19. Marcovic, G. (2007). Poor Relationship Between Strength and Power Qualities and Agility. Journal of Sports Medicine and Physical Fitness. 47.3.
  20. Ohhashi, G., Tani, S., Murakami, S, et al. (2002). Problems in Health Management of Professional Boxers in Japan. Br J Sports Med 36: 346-353.
  21. Pala, R., Savucu, Y. (2011). Boks Milli Takımının Avrupa Şampiyonasına Hazırlık Kampları Süresince Bazı Fiziksel ve Oksidatif Stres Parametrelerinin İncelenmesi F. Ü. Sağ. Bil. Tıp Derg. 25 (3): 115 – 120.
  22. Pekel, H. A. (2007). Atletizmde Yetenek Aramasına Bağlı Olarak 10-12 Yaş Grubu Çocuklarda Bazı Değişkenler Üzerinde Normatif Çalışma Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara. Performance, J Sports Medphys fitness, 47 (3):276-83.
  23. Polat, Y., Ramazanoğlu, N., Bozkurt, S. (2002). Avrupa Şampiyonu Büyük ve Genç Erkek Türk Taekwondo Milli Takımının Kuvvet ve Esneklik Parametrelerinin Değerlendirilmesi, 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya.
  24. Savaş, S., Uğraş, A. (2004). Sekiz Haftalık Sezon Öncesi Antrenman Programının Üniversiteli Erkek Boks, Taekwondo ve Karate Sporcularının Fiziksel ve Fizyolojik Özellikleri Üzerine Olan Etkileri, GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 24, Sayı 3 257-274.
  25. Savucu, Y., Erdemir, İ., Akan, İ., Canikli, A. (2006). Elit Bayan Basketbol ve Hentbol Oyuncularının Fiziksel Uygunluk Parametrelerinin Karşılaştırılması. Spormetre Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi. IV (3): 111-116.
  26. Sevim, Y., Savaş, S. (1993). Sporda Yetenek Seçimi. Bilim ve Teknik Dergisi 785-788.
  27. Tamer, K. (2000). Sporda Fiziksel-Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi, Bağırhan Yayınmevi, Ankara.
  28. Taş, M., Akyüz, M., Sevim, O., Akyüz, Ö., Taş, R. (2011). Üniversiteler Süper Ligindeki Kadın Basketbolcuların Fiziksel Uygunluk Profillerinin Belirlenerek Vücut Kompozisyonuyla İlişkilendirilmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(2): 834-844.
  29. Zorba, E. (2000). Fiziksel Uygunluk, Neyir Matbaası, Ankara.
  30. Zorba, E., Özkan, A., Akyüz, M., Harmancı, H., Taş, M., Şenel, Ö. (2010). Güreşçilerde Bacak Hacmi, Bacak Kütlesi, Anaerobik Performans ve Bacak Kuvveti Arasındaki İlişki. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt: 7, Sayı 1, Sayfa: 83-96.

SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MERKEZ TEŞKİLATI'NDAN PERFORMANS DEĞERLENDİRME SÜRECİNİN PERSONEL PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yrd. Doç. Dr. Ebru ILGAR¹, Yrd. Doç. Dr. Fatih YENEL²

¹Bozok Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Yozgat.

²Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara.

ÖZET

Bu çalışma Spor Genel Müdürlüğü merkez teşkilatı personelinin perspektifinden performans değerlendirme sürecini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Betimsel tarama modelindeki araştırmada Yenel ve Ilgar (2014) tarafından geliştirilen “performans değerlendirme sistemine yönelik tutum ölçeği” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş 243 Spor Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatı personeli oluşturmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre; Spor Genel Müdürlüğü merkez teşkilatı personelinin, geleneksel kamu yönetiminde uygulana gelmiş performans değerlendirme sürecini yeterince etkin bulmadığını, doğru planlanmış bir performans değerlendirme sürecinin ardından sonuçların çalışanlarla paylaşılması ve eğitim ihtiyacının belirlenmesinde kullanılması gerektiğini düşündükleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Performans Değerlendirme Süreci, Spor Genel Müdürlüğü, Personel Perspektifi.

ASSESSMENT OF PERFORMANCE EVALUATION PROCESS FROM THE STAFF'S PERSPECTIVE IN CENTRAL ORGANIZATION OF SPORTS GENERAL DIRECTORATE

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the performance appraisal system procedure in Central Organization of Sports General Directorate's staff's point of view.

The research in descriptive scanning model, the attitude scale for performance evaluation system developed by Yenel and Ilgar (2014) is used as a tool for data collection. The study sample constitutes of 243 persons from Central Organization of Sports General Directorate, determined by purposive sampling method, which is one of the non-random sampling methods.

According to the results of survey it is found that, Sports General Directorate's staffs thinks that, traditional performance appraisal system procedure being used by Public Institutions is considered as “insufficiently effective”, however, the results obtained through conducting a well planned performance appraisal system process should be used in determining the educational needs and to be shared with the employees.

Keywords: Performance Evaluation Process, General Directorate of Sports, Staff's Perspective.

GİRİŞ

Bir işletmede en önemli unsurun insan faktörü olduğunu kabul ederek, çalışan bir kişinin işine; bedensel, zihinsel ve kişisel özelliklerini taşıdığı yadsınmaz. Kişi bu özellikler çerçevesinde, üstlendiği görevi maksimum seviyede yerine getirmeye çalışır. Kişi, işinde iyi bir performans sağladığı ölçüde ilerler, terfi yoluyla yükselir, ekonomik ve sosyal yönden fırsatlar elde eder. Performans kavramı; herhangi bir işte gösterilen başarı derecesini ifade etmektedir. Bir başka ifade ile performans; belirlenen şartlara göre bir işin yerine getirilmesi veya iş görenin davranış biçimi olarak tanımlanabilir (Oğuz, 2009). Performans değerlendirme ise, önceden belirlenen performans kriterleri ve standartlarına göre, bireylerin veya organizasyonun belli bir dönemdeki mevcut performans seviyelerini ve gelecekteki potansiyellerini saptamaya yönelik olarak yapılan çalışmalardır. Dolayısıyla, hem bireysel olarak çalışanları hem de organizasyonu geliştirmek için kullanılan çok önemli yönetim araçlarından biridir (Yumuşak, 2009).

Modern yaklaşım ışığında performans değerlemesi tanımını özetleyecek olursak; en az 3 aydır çalışan personelin, iş tanımlarında verilen yetki ve sorumluluklarını ne derece yerine getirdiklerinin ve bunlar doğrultusundaki eksikliklerinin belirli kriterler üzerinden

değerlemesine yönelik faaliyetlerin tamamıdır diyebiliriz (İzğören, 2001).

Çalışanın iş yerindeki performansı ile ilgili geribildirim alması çok önemlidir çünkü yöneticisinin, çalışma arkadaşlarının ve çalıştığı kurumun gözünde işini nasıl yaptığı hakkında bilgi almaya ihtiyacı vardır. Geribildirim, çalışana, hem bulunduğu noktayı objektif olarak görme imkânı tanır, hem kurumu tarafından dikkate alındığı ve yaptıklarının bir değeri olduğu gerçeğini gösterir, hem de kendini geliştirmesi için fırsat yaratır (Gözütok, 2006). Eğer personel başarı değerlendirmesi bu tür bir nitelik taşımıyorsa, personel, başarı değerlendirme sürecini yapılması gerektiği için yapılan rutin bir işlem gibi görebilir (Can, 2005). Burada en büyük rol kuşkusuz yöneticilere düşer. Belirli dönemler sonunda çalışanların başarılarını ölçme ve değerlendirme konusunda yöneticiler son derece duyarlı, titiz ve objektif davranmaları ve mutlaka saydam bir sistem kurmaları gerekir (Sabuncuoğlu, 2009).

Mevcut personel rejimimizde köklü değişimleri gündeme getiren girişimlerde performans değerlemesi konusunun da yer aldığı görülmekle birlikte, yapılan ya da yapılması düşünülen değişimlerin tam anlamıyla çağdaş performans değerlemesi anlayışını yansıttığını söyleyebilmek oldukça güçtür. Burada önemli olan performans değerlendirme sisteminin, insan

kaynakları ve örgütün başarısını artıracak yönde yeni stratejilerin geliştirilmesinde temel bilgi kaynağı olarak görülmesi gerekliliğidir. Aksi düşüncelerle yapılacak değişimler insan kaynakları yönetiminin en karmaşık ve tartışmalı konuları arasında yer alan performans değerlemesi uygulamalarının kamu görevlileri tarafından rutin bir işlem olarak algılanmasına engel olamayacaktır (Altan,

MATERYAL VE METOD

Araştırma Yöntemi

Araştırma betimsel tarama modelindedir. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2007).

Evren Örnekleme

Spor Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatında görev yapan memur, şef, spor uzmanı ve idari amir statüsünde çalışan personel dikkate alınarak belirlenen 361 örneklemin tümüne ölçme aracı dağıtılmış ve 243 personelden geri dönüt sağlanmıştır. Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi ile %96 güven aralığında, 0,04 lük hata miktarı ile örneklemin evreni temsil edebilmesinden yola çıkılarak çalışma grubu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcıların performans değerlendirme sistemine

2005).

Yapılan bu çalışmayla performans değerlendirme sisteminin Spor Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatında çalışan personel perspektifinden değerlendirilmesi amaçlanmış ve değerlendirme sonucunda etkin bir performans değerlendirme sistemi kurulabilmesi için önemli noktaların altı çizilmek istenmiştir.

yönelik tutumlarını ortaya çıkarmak amacıyla Yenel ve Ilgar tarafından geliştirilen “performans değerlendirme sistemine yönelik tutum ölçeği” kullanılmıştır (Ilgar ve Yenel, 2014). Cevapların işlenmesinde 5’li dereceleme yöntemi kullanılmış, olumlu soru maddeleri sırasıyla 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde, olumsuz soru maddeleri ise 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde tersten puanlandırılmıştır.

Ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları 1. Faktör için ,93 ve 2. Faktör için ,90 ile kabul edilebilir güvenirlikte, Kaiser-Meyer-Olkin değeri ,89 olmasının veri setinin faktör analizine tabi tutulması için yeterli bir değer olduğu söylenebilir.

Geçerlik çalışmaları sonucunda faktör yük değerleri ,40’ın üzerinde olan ve madde toplam korelasyon değerleri ,30’dan yüksek olan 25 madde iki faktör altında toplanarak ölçeğe son şekli verilmiştir. 1. Faktörde yer alan 12 madde “Mevcut

Durum” başlığı altında, 2. Faktörde bulunan 13 madde “Önerilen Durum” başlığı altında toplanmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen alt problemlere yönelik ölçeğin faktörlerine ilişkin ortalama tutum puanlarına ait dağılımlara bakılmıştır. Normallik ve homojenlik varsayımlarını sağlayan, gruplar arasındaki ölçümün birbirinden bağımsız olduğu ve eşit aralıklı ölçek düzeyinde olduğundan dolayı parametrik testlerin yapılması uygun bulunmuştur. Faktörlere ilişkin veri setlerinin normal dağılım varsayımını sağlamasından dolayı grup karşılaştırmalarından kategorilerden bazılarının 30’un altına düşmesi parametrik test varsayımını ihlal etmediği söylenebilir.

Kişisel bilgi formunda yer alan ve performansın değerlendirilmesi aşamasında

BULGULAR

Birinci Alt Problem: Spor Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında görev yapan personelin, performans değerlendirme

önemli görülen “Performans Değerlendirme Sıklığı” ve “Başarısız Bulunanlara Yapılan Uygulama” değişkenlerine ait personelin tutum ortalamalarının karşılaştırılması için One-Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans) analizi yapılmıştır.

Yine kişisel bilgi formunda yer alan, çalışmaya katılan personelin homojen bir dağılım göstermediği, “Başarı Değerlendirme Sonuçlarının Çalışanlara Yansıtılması Durumu” değişkenine ait tutum ortalamaları grup kategorileri arasında 10 katından fazla oran olduğundan dolayı parametrik test yöntemleri ile açıklanamadığı için, One-Way ANOVA analizine karşılık gelen non-parametrik testlerden Kruskal-Wallis H testi yapılarak personelin tutumlarına ait sıra ortalamaları arasındaki farklılık karşılaştırılmıştır.

sistemine yönelik tutum ölçeğine ait “Mevcut Durum” ve “Önerilen Durum” faktörlerine ait tutum düzeyleri nedir?

Tablo 1. Personelin Mevcut Durum ve Önerilen Durum Faktörlerine Ait Tutum Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Faktör	N	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	S
Mevcut Durum	243	1,00	4,67	2,55	,88
Önerilen Durum	243	1,85	5,00	4,06	,66

Kategoriler: 1,00-1,80=Kesinlikle Katılmıyorum; 1,81-2,61=Katılmıyorum; 2,62-3,42=Kararsızım; 3,43-4,23=Katılıyorum; 4,24-5,00=Kesinlikle Katılıyorum (Kan, 2009)

Yapılan betimsel istatistik sonuçlarına göre; katılımcılar “Mevcut Durum” faktörüne de yer alan maddelere $\bar{X}=2,55$ ($S=,88$) ortalama puanı ile katılmadıklarını, “Önerilen Durum” faktöründe yer alan maddelere $\bar{X}=4,06$ ($S=,66$) ortalama puanı ile katıldıklarını ifade etmişlerdir.

İkinci Alt Problem: Spor Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında görev yapan personelin değerlendirmenin yapılma sıklığı değişkenine göre, ölçeğe ait “Mevcut Durum” ve “Önerilen Durum” faktörlerine ilişkin tutumları arasında farklılık var mıdır?

Tablo 2. Personelin Değerlendirmenin Yapılma Sıklığı Değişkenine Göre Mevcut Durum ve Önerilen Durum Faktörlerine Ait Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

Faktör	Değerlendirme Sıklığı	N	$\bar{X}$	S	F	p	Post Hoc (Tukey)
Mevcut Durum	3 Ayda Bir	58	2,51	,94	,19	,906	
	6 Ayda Bir	63	2,56	,85			
	Yılda Bir	67	2,60	,88			
	Gerektiğinde	55	2,49	,86			
Önerilen Durum	3 Ayda Bir	58	4,09	,64	,80	,498	
	6 Ayda Bir	63	4,13	,67			
	Yılda Bir	67	4,05	,75			
	Gerektiğinde	55	3,95	,55			

Kategoriler: 3 Ayda Bir=1; 6 Ayda Bir=2; Yılda Bir=3; Gerektiğinde=4

Tablo 2 incelendiğinde; personelin değerlendirme sıklığı değişkenine ilişkin “Mevcut Durum” ($F=,19$, $p=,906>,05$ 'e göre) ve “Önerilen Durum” faktörüne ($F=,80$, $p=,498>,05$ 'e göre) ait tutumlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Üçüncü Alt Problem: Spor Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında görev yapan personelin başarısız bulunan çalışanlara yapılacak uygulama değişkenine göre, ölçeğe ait “Mevcut Durum” ve “Önerilen Durum” faktörlerine ilişkin tutumları arasında farklılık var mıdır?

Tablo 3. Personelin Başarısız Bulunan Çalışanlara Yapılan Uygulama Değişkenine Göre Mevcut Durum ve Önerilen Durum Faktörlerine Ait Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin One-Way ANOVA Sonuçları

Faktör	Başarısız Bulunanlar İçin Uygulama Durumu	N	$\bar{X}$	S	F	p	Post Hoc (Tukey)
Mevcut Durum	Sözlü ve Yazılı Uyarılma	30	2,48	,71	1,32	,270	
	Diğer	20	2,27	1,05			
	Yetersiz Yönleri İle İlgili Eğitim	193	2,59	,88			
Önerilen Durum	Sözlü ve Yazılı Uyarılma	30	3,70	,76	5,53	,004	3>1
	Diğer	20	3,94	,72			
	Yetersiz Yönleri İle İlgili Eğitim	193	4,12	,62			

Kategoriler: Sözlü ve Yazılı Uyarılma=1; Diğer=2; Yetersiz Yönleri İle İlgili Eğitim=3

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; personelin başarısız bulunan çalışanlara yapılacak uygulama değişkenine ilişkin;

“Mevcut Durum” faktörüne ait tutumlar arasında $F=1,32$, $p=,270>,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

“Önerilen Durum” faktörüne ait tutumlar arasında ise $F=5,53$, $p=,004<,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık; “yetersiz yönleri ile ilgili

eğitim verilmesi” değişkenine ait tutum düzeylerinin ($\bar{X}=4,12$), “sözlü ve yazılı uyarılma” değişkenine ait tutum düzeylerinden ($\bar{X}=3,70$) yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Dördüncü Alt Problem: Spor Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında görev yapan personelin sonuçların çalışanlara yansıtılması değişkenine göre, ölçeğe ait “Mevcut Durum” ve “Önerilen Durum” faktörlerine ilişkin tutumları arasında farklılık var mıdır?

Tablo 4. Personelin Performansın Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçların Çalışanlara Yansıtılması Değişkenine Göre Mevcut Durum ve Önerilen Durum Faktörlerine Ait Tutum Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Faktör	Sonuçların Çalışanlara Yansıtılması	N	Sıra Ortalaması	H	p
Mevcut Durum	Gizli Tutulmalıdır	20	139,60	1,43	,489
	Olumlu veya Olumsuz Olsun İletilmelidir	207	120,09		
	Sadece Olumlu Sonuçlar İletilmelidir	16	124,72		
Önerilen Durum	Gizli Tutulmalıdır	20	98,98	8,42	,015
	Olumlu veya Olumsuz Olsun İletilmelidir	207	126,15		
	Sadece Olumlu Sonuçlar İletilmelidir	16	79,63		

Yapılan Kruskal-Wallis H Testi sonuçlarına göre; personelin performans değerlendirme sonuçlarının çalışanlara yansıtılması değişkenine ait tutumlar incelendiğinde;

“Mevcut Durum” faktöründe personelin tutumlarına ait sıra ortalamaları arasında $H=1,43$, $p=,489>,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

“Önerilen Durum” faktöründe personelin tutumlarına ilişkin sıra

TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde performans değerlendirme sürecine yönelik Spor Genel Müdürlüğü merkez teşkilatı personelinin “Mevcut Durum” ve “Önerilen Durum” faktörlerine ait tutumları tartışılmıştır.

Yapılan betimsel istatistik sonuçlarına göre; katılımcılar Ölçeğin “Mevcut Durum” faktöründe yer alan maddelere katılmadıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 1). Başka bir ifade ile performansın değerlendirilmesi aşamasında hali hazırdaki mevcut durumun yetersiz olduğu sonucuna ulaşıldığı söylenebilir.

Kamuda performans ölçümü ve denetlenmesi oldukça komplekstir. Performans sonuçları, verimliliği, hizmet kalitesini, vatandaş memnuniyetini yakından etkilemektedir. Kamu yönetimleri tarafından sunulan hizmetlerin

ortalamaları arasında $H=8,42$, $p=,015<,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılık, sonuçların “olumlu veya olumsuz olsun çalışanlara iletilmelidir” yaklaşımına sahip olan personelin tutumlarına ait sıra ortalamalarının, “gizli tutulmalıdır” ve “sadece olumlu sonuçlar iletilmelidir” yaklaşımına sahip personelin tutumlarına ilişkin sıra ortalamalarından büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

ölçülebilirliği konusunda ciddi ve haklı bazı endişeler bulunmaktadır. Gerçekten de, pek çok kamu hizmetini girdi-çıkı analiziyle değerlendirmek, yani sayısallaştırmak zordur. Etkili, verimli ve rasyonel bir performans değerlendirmesi için kamu hizmetlerinin ölçülebilir hale getirilmesi gerekir (Akçakaya, 2012).

Çalışanlar ölçeğin “Önerilen Durum” faktöründe yer alan maddelere katıldıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 1). Bu durumda performansın değerlendirilmesi aşamasında önerilen durumun uygun olduğu ve personelin performansının mevcut durumla değil de önerilen durum maddelerine paralel bir performans değerlendirme sistemi ile değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

Mutlu'nun (2012) Malatya İl Emniyet Müdürlüğü'nde yaptığı çalışmada,

üvenilir ve motive eden bir performans değerlendirme sistemine ihtiyaç duyulduğunu tespit edilmiştir. Bu durum araştırma sonucumuzu desteklemektedir.

Personelin değerlendirme sıklığı değişkenine ilişkin tutumları arasında “Mevcut Durum” ve “Önerilen Durum” faktörlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (Tablo 2). Buna karşılık personelin değerlendirme sıklığı azaldıkça “Mevcut Durum” maddelerine ait tutumları artış göstermektedir.

Tüm çalışanlarla ilgili değerlendirmenin yılsonunda belirli bir zaman aralığına sıkıştırılması, yıl içerisinde çalışanların performansları ile ilgili sayısal verilerin tutulmaması, performans değerlendirme esnasında hata yapma olasılığını arttırmaktadır. Buna rağmen çalışanların, mevcut durumda personelin performanslarının değerlendirme sıklığı azaldıkça değerlendirme sürecine ait personel tutumlarının artış göstermesinin, hali hazırda performans değerlendirme sistemine ve sonuçlarına olan güvensizlikten kaynaklandığı söylenebilir. Bu sonuçlardan hareketle çalışanlar tarafından, mevcut sistemin performansı iyileştirme kapasitesinin yetersiz olduğunun düşünüldüğü söylenebilir.

Çalışanlar hali hazırda uygulanan performans değerlendirme sisteminin daha etkin uygulanmasını tercih etmezken, Bakan

ilinde faaliyet gösteren 16 banka şubesi örneğinde yaptığı çalışmada; katılımcıların %75.5’i performans değerlendirmenin yılda iki kez yapılması gerektiğini düşündükleri tespit edilmiştir.

Başarısız bulunan personele yapılacak uygulama değişkenine ait personel tutumları incelendiğinde

“Mevcut Durum” faktörüne ait tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Ancak personelin “yetersiz yönleri ile ilgili eğitim verilmesi” değişkenine ait tutum düzeylerinin ($\bar{X}=2,59$) daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“Önerilen Durum” faktöründe ise personel tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (Tablo 3). Bu farklılık; “yetersiz yönleri ile ilgili eğitim verilmesi” değişkenine ait tutum düzeylerinin, “sözlü ve yazılı uyarma” değişkenine ait tutum düzeylerinden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Eğitim ve kariyer geliştirme bir kamu görevlisi için önemli bir amaçtır. Bu amacın gerçekleştirilmesinde kişinin kendi kendine değerlendirmeleri ve görüşleri yeterli olmayacaktır. Performans değerlendirmesiyle elde edilecek bilgiler kişinin kariyer planlamasını yapmasında ve alacağı eğitimlerin oranının belirlenmesinde işe yarayabilir (Ateş ve ark., 2007).

Her iki faktörde de yetersiz yönleri

yüksek olduğu görülmüşse de, mevcut durum faktöründe anlamlı bir farklılık çıkmamasının sebebi performans değerlendirme sisteminin, personelin eksik yönlerini tam olarak ortaya çıkaramadığı düşüncesinden kaynaklanabilir. Buna karşın önerilen durum faktöründe anlamlı bir farklılık bulunmuş olması, önerilen durum maddelerine uygun bir performans sistemiyle yetersiz yönlerin doğru tespit edileceğine duyulan güven ve bu tespitler doğrultusunda eğitim verilmesi gerekliliğinin vurgulanmak istenmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Çalışmamızla benzer olarak, Uçar'ın 2007 yılında Sivas Defterdarlığı Mal Müdürlükleri personeli üzerinde yaptığı çalışmada “performans değerlendirme sonucunda eksik olduğunuz konularda eğitim verilmesi iş performansınızı ne derece etkiler” sorusuna çalışanların %57,7'si olumlu, %27,9'u çok olumlu yanıtını vermiştir.

Sonuçların çalışanlara yansıtılması değişkenine ilişkin analizler incelendiğinde;

“Mevcut Durum” faktöründe Sonuçların gizli tutulmasını isteyen personelin tutumlarına ait sıra ortalamalarının, sonuçların çalışanlara söylenmesini isteyen personelin tutumlarına ilişkin sıra ortalamalarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmış fakat anlamlı bir farklılık yaratmamıştır. Bu durumun, personelin, performans değerlendirme

sonuçlarını çok önemsemesinden kaynaklandığı söylenebilir.

“Önerilen Durum” faktöründe ise personelin tutumlarına ilişkin sıra ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (Tablo 4). Bu farklılık, sonuçların “olumlu veya olumsuz olsun çalışanlara iletilmelidir” yaklaşımına sahip olan personelin tutumlarına ait sıra ortalamalarının, “gizli tutulmalıdır” ve “sadece olumlu sonuçlar iletilmelidir” yaklaşımına sahip personelin tutumlarına ilişkin sıra ortalamalarından büyük olmasından kaynaklanmaktadır.

Personelin değerlendirme sonuçları hakkında geri bildirim alması onların hangi yönlerde başarısız olduklarını bilmesi ve bu yönleri geliştirmeye çalışması açısından büyük önem arz etmekte olduğu göz önüne alındığında, performans değerlendirme sonuçlarının çalışanlarla paylaşılması gerektiği ve bu paylaşımın değerlendirme sisteminin etkinliğini arttıracacağı söylenebilir.

Pehlivan'ın 2008 yılında Maliye Bakanlığı çalışanları üzerinde yaptığı araştırmaya göre; “Kurumunuzda yapılan başarı değerlendirmesi sonunda elde edilen sonuçlar çalışanlara nasıl yansıtılmalıdır?” ifadesine katılımcılar % 95 gibi çok büyük bir oranla “Sonuç Olumlu veya Olumsuz Olsun Çalışanlara İletilmelidir” yönünde cevap vermişlerdir.

Benzer şekilde İslam'ın 2001'de Bitlis ili sicil amirleri üzerinde yaptığı çalışmada, sicil amirleri değerlendirme sonuçlarının personele her durumda %41,6 veya bazı durumlarda%19,1 bildirilmesi gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Mevcutta uygulanan sicil sistemi aynı olduğundan, mevcut sicil sisteminin değerlendirilmesi konusunda çalışanların benzer yaklaşımlara sahip olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Spor Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında çalışan personelin performans değerlendirme sistemine yönelik tutumlarının belirlenmesini amaçlayan bu araştırma sonuçlarına göre;

Çalışmaya dâhil olan personelin, performans değerlendirme ölçeğine ait Ölçek uygulamasına katılan personelin, “performans değerlendirmenin yapılma sıklığı” KAVRAMSAL ÇERÇEVE performans değerlendirme ölçeğine ait tutumlarında “Mevcut Durum” ve “Önerilen Durum” faktörlerinde anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Personelin, “değerlendirme sonuçlarının çalışanlara yansıtılması” değişkenine göre, performans değerlendirme ölçeğine ait “Mevcut Durum” faktöründe personelin tutumları arasında bir farklılık olmamasına karşın “Önerilen Durum” faktöründe “sonuçlar

Kocabey Yaşar 2014 yılında Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinde hemşireler üzerinde yaptığı çalışmada katılımcıların % 79.3'ünün değerlendirme sonuçlarının çalışanlara bildirmesi gerektiği şeklinde görüşe sahip olduklarını tespit etmiştir. Elde edilen bu sonuçlar çalışma sonuçlarımızı desteklemektedir.

olumlu veya olumsuz olsun çalışanlara iletilmelidir” yaklaşımına ait tutumlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Aynı şekilde “personelin başarısız bulunanlar hakkında yapılacak uygulama” değişkenine göre “Mevcut Durum” faktörüne ait tutumları arasında farklılık görülmezken, “Önerilen Durum” faktöründe “yetersiz yönleri ile ilgili eğitim verilmesi” yaklaşımına ilişkin tutumlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tüm bu sonuçlardan hareketle; Spor Genel Müdürlüğü merkez teşkilatı personelinin, geleneksel kamu yönetiminde uygulana gelmiş performans değerlendirme sürecinin yeterince etkin bulmadığını, doğru planlanmış bir performans değerlendirme sürecinin ardından sonuçların çalışanlarla paylaşılması ve eğitim ihtiyacının belirlenmesinde

kullanılması gerektiğini düşündükleri

söylenbilir.

ÖNERİLER

Spor Genel Müdürlüğü hizmet içeriğine göre hazırlanan etkin bir performans değerlendirme süreci hazırlanarak, değerlendirme sıklığı deneme uygulamasının ardından tekrar düzenlenmesi,

Performans değerlendirme sonuçları personelle paylaşılması, çalışanların kendi

iş performansında haberdar olmasının sağlanması,

Performans değerlendirme sonuçlarından eğitim ihtiyacının belirlenmesinde kullanımı sağlanması, çalışanların bireysel gelişimlerine fırsat tanınarak böylece kurumun verimliliğinin artırılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Altan, Y. (2005). Türk Kamu Personel Yönetiminde Performans Değerlendirmesi Sistemi ve Çağdaş Bir Model Önerisi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
2. Akçakaya, M. (2012). Kamu Sektöründe Performans Değerlendirme ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar. Karadeniz Araştırmaları Dergisi 32: 171-202.
3. Ateş, H., Kırılmaz, H., Aydın, S. (2007). Sağlık Sektöründe Performans Değerlendirme. Ankara: Baran Ofset.
4. Bakan, İ., Kelleroğlu, H. (2003). Performans Değerlendirme: Çalışanların Performans Değerlendirme Uygulamalarından Beklentileri Konusunda Bir Alan Çalışması. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 8(1): 43-64.
5. Can, H., Kavuncubaşı, Ş. (2005). Kamu ve Özel Kesimde İnsan Kaynakları Yönetimi. Ankara: BRC Matbaacılık.
6. Gözütok, G. (2006). İşletmelerde Performans Yönetimi Sistemi ve Hizmet İşletmesinden Bir Örnek. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
7. Ilgar, E., Yenel, F. (2014). Performans Değerlendirme Sistemine Yönelik Tutum Ölçeği: Ölçek Geliştirme Çalışması. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 16 (3): 53-62.
8. İslam, Y. (2001). Kamu Yönetiminde Performans Değerlendirme. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
9. İzgören, A. Ş. (2001). Geleceğin Organizasyonunu Yaratmak. Ankara: Elam Academy Plus.
10. Karasar, N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayıncılık, Ankara.
11. Kocabey Yaşar, M. (2014). Hemşirelerin performans değerlendirme sistemi hakkındaki farkındalıklarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
12. Mutlu, A. (2012). 360 Derece Performans Değerlendirme Sistemi; Malatya İl Emniyet Müdürlüğü Trafik Tescil ve Pasaport Şubesinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
13. Oğuz, B. (2009). Kamuda Performans Değerlendirme. <http://www.genbilim.com/sosyoloji/kamuda-performans-dederlendirme/>
14. Pehlivan, B. (2008). İnsan Kaynakları Yönetiminde Performans Değerlendirmesi ve Maliye Bakanlığı Çalışanlarına Yönelik Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
15. Sabuncuoğlu, Z. (2009). İnsan Kaynakları Yönetimi. Bursa: Ezgi Kitabevi.
16. Uçar, B. (2007). Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılandırma: Türk Kamu Yönetiminde Performans Odaklı Yönetime Geçiş. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
17. Yumuşak, S. (2009). Performans Değerlemesinin Etkinliğine Etki Eden Faktörlerin Tespitine Yönelik Alan Araştırması. Akademik Fener Dergisi 10: 44-62.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ LİSE ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN 8 HAFTALIK DENGE VE KOORDİNASYON EGZERSİZLERİNİN BAZI FİZİKSEL VE MOTORİK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Mehmet GÖKTEPE¹, Mine TURGUT¹, Cüneyt TURGUT²

¹Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bartın.

²Körfez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Beden Eğitimi Öğretmeni, Kocaeli.

ÖZET

Bu araştırmada; Kaynaştırma programlarına yerleştirilmiş özel gereksinimli lise öğrencilerine uygulanan 8 haftalık denge ve koordinasyon egzersizlerinin, bazı fiziksel ve motorik özellikleri üzerine etkisi amaçlanmıştır. Çalışmamıza Kocaeli ilindeki Körfez Mesleki ve Teknik Anadolu lisesindeki 20 erkek özel gereksinimli öğrenci dahil edilmiştir. Öğrencilerin ön test ve son test ölçümleri yapılmıştır. Ön testler (boy ve vücut ağırlığı ölçümü, otur – uzan esneklik, Flamingo Denge, Durarak Uzun Atlama, Üçlü Sıçrama, 20 mt Sürat Koşusu ve T Drill testleri) yapıldıktan sonra, deney grubuna 8 hafta boyunca beden eğitimi derslerinin yanı sıra denge ve koordinasyon egzersizleri yaptırıldı. Kontrol grubundan ise bu esnada sadece beden eğitimi derslerine devam etmeleri istendi. Daha sonra son testlerde aynı ölçümler uygulandıktan sonra çalışma sonlandırıldı. İstatistiksel değerlendirme SPSS 22.0 programı kullanılarak yapıldı. Deneklerin bağımsız değişkenlerinin değerlendirilmesinde “Wilcoxon İşaretili Sıra Testi” kullanıldı. Elde edilen veriler ışığında; Çalışmaya katılan öğrencilerden 8 hafta denge ve koordinasyon egzersizleri uygulanan deney grubunun fiziksel ve motorik özellikleri ön test ve son test ölçümleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Kontrol grubu ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Sadece T Drill testi sonuçları arasında fark anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Sonuç olarak; Özel gereksinimli lise öğrencilerine uygulanan denge ve koordinasyon egzersizlerinin fiziksel ve motorik özellikleri üzerine olumlu etkisinin olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Öğrenci, Motorik Özellikler, Koordinasyon Antrenmanı, Denge Antrenmanı.

THE IMPACT OF THE 8-WEEK BALANCE AND COORDINATION EXERCISES ADMINISTERED FOR SPECIAL REQUIREMENTS AND HIGH SCHOOL STUDENTS ON THEIR CERTAIN PHYSICAL AND MOTORIZED FEATURES

ABSTRACT

The object of this research was to inquire about the impact of the 8-week balance and coordination exercises on certain physical and motorized features which are administered for special requirements and high school students placed in harmonization programs. 20 male-special requirement students who continue their formal education at Körfez Vocational and Technical Anatolian High School in Kocaeli City. Students were classified as a 10-person control group and a 10-person experiment group. Pre-test and final-test measurements were carried out in order to determine the physical and motorized features of the students. Following the pre-tests (height and weight measurements, sitting and stretching flexibility, Flamingo Balance, steady long jump, triple jump, 20 meter sprint run and T Drill tests), the experiment group were administered balance and coordination exercises in addition to physical education classes whereas the control group were only asked to only continue their physical education classes. Thereafter, the research was concluded applying the same measurements during the final tests. Statistical evaluation was carried out using SPSS 22.0 software. Since no parametric test assumptions were provided, “Wilcoxon Signed Rank Test” was utilized. In consideration of the data obtained, the difference between the experimental group which was administered the 8-week balance and coordination exercises and the other group was significant ($p < 0.05$). The difference between the pre-test and final test measurements of the control group was not significant ($p > 0.05$). Only the difference between T Drill tests was significant ($p < 0.05$). As a result: It can be stated that the balance and coordination exercises administered on special-requirement and high school students had a positive impact on their physical and motorized features.

Keywords: Special-Requirement Student, Motorized Features, Coordination Exercise, Balance Exercise.

GİRİŞ

Genel olarak özel gereksinimli öğrencinin bir okul gününün herhangi bir diliminde normal eğitim programı içinde eğitim görmesi şeklinde tanımlanan (Doorlag ve Lewis, 2003) kaynaştırma terimine ilişkin başka pek çok tanımlama bulunmakla birlikte bu kavramın sınırları, ABD'de 1975 yılında kabul edilen yasa (PL 94-142) ile açıkça belirlenmiştir. Buna göre engelli bireylerin "en az kısıtlayıcı çevre" içinde kendi özelliklerine uygun eğitimden yararlanmasını öngören yasada (Gearheart, Weishahn ve Gearheart. 1996) uygun yerleştirme kararının verilmesinde olabildiğince "normallerle" birarada bulunma ilkesinin dikkate alınması gerektiği de vurgulanmaktadır (Salend, 1998). Kaynaştırma kavramına ilişkin daha kapsamlı bir tanımlama yapmak söz konusu olduğunda ise özel gereksinimli Öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarıyla, yetenek ve yeterliliklerini, gereksinimlerini ve yapabileceklerini dikkate alarak hazırlanmış programlarla (Doorlag ve Lewis, 2003; Rosenbloom, 1995), öğrencilerin özel gereksinimlerini karşılayacak destek hizmetlerle (Salend, 2001). Sosyal ve eğitimsel açıdan birliktelikleri sağlanarak normal okulda, normal düzenleme içinde eğitilmeleri şeklinde ifade etmek mümkündür (Nowell ve Innes. 1997; Salend, 1998). Spor, engelli bireylerin sağlam ve engelli

bireylerle bir araya gelmelerine olanak sağlayarak özel eğitimde ulaşılması hedeflenen "entegrasyon" için son derece önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Böyle bir ortamda, engelli birey, diğer engelli kişilerin sorunlarını gözleyerek kendine karşı olumlu tutum geliştirmekte, yaratıcılığı uyarılmakta, yalnızlık duyguları en aza inmekte, çevresi genişlemekte ve daha anlamlı bir yaşam sürme şansı yakalamaktadır (Özer D. ve Özer K., 2001). Planlanacak olan Beden Eğitimi programları engelli bireylerin engel durumları göz önüne alınarak ihtiyaçlarına dayalı ve özel olarak hazırlanmalıdır. Bu nedenle aktivite planlamaları içinde engelli bireylere ilk aşamada adapte (uyarlanmış) edici fiziksel eğitim programları, ikinci aşamada iyileştirici fiziksel eğitim programları, son aşamada ise geliştirici fiziksel eğitim programları uygulanmalıdır (Gallahue, 1996). Özel eğitime muhtaç bireyler için yapılacak spesifik denge ve koordinasyon çalışmaları son derece faydalıdır. Denge, hareket halinde ya da dinlenme sırasında Yer çekimine karşı gösterilen vücut pozisyonuna uyum olarak tanımlanmaktadır. Bu uyum vestibüler, proprioseptif ve görsel verilerin merkezi sinir sisteminde birleşip, değerlendirilmesi ile sağlanmaktadır (Altay, 2001). Özel Beden Eğitimi için geliştirilen bu hedefler

tüm gelişim alanlarını içermesi nedeniyle oldukça değer taşımaktadır. Bu hedefler göz önüne alınarak hazırlanacak Beden Eğitimi programlarının pek çok gelişimsel yarar sağlayacağı düşünülebilir (Koparan, 2003). Özel gereksinimi olan bireylerin, mümkün olan en erken dönemde, gereksinimlerine uygun eğitim ortamlarında, uygun yöntemler ve araç-gereçler kullanılarak desteklenmesi var olan kapasitelerini en üst seviyede kullanabilmeleri açısından önemlidir. Ayrıca bu bireylerin toplumca kendilerinden beklenen rol ve sorumluluklar ile gelişimsel görevlerini yerine getirebilmeleri, kendilerine en uygun özel eğitim hizmetinden yararlanabilmelerine bağlıdır (Ersoy ve

MATERYAL VE METOD

Çalışmamıza Kocaeli ilindeki Körfez Mesleki ve Teknik Anadolu lisesindeki hafif düzeyde çeşitli işitsel, görsel ve algılama problemleri olan ancak örgün eğitim-öğretim içinde eğitimlerine devam eden, ayrıca beden eğitimi derslerine de aktif katılan kaynaştırma programına yetiştirilen 20 erkek özel gereksinimli öğrenci dahil edilmiştir. Öğrenciler rastgele (randomize) 10 kişi deney ve 10 kişi kontrol grubu olarak ayrılmışlardır. Çalışmamız tüm ayrıntılarıyla veli, öğretmen ve idarecilere bilgi verilerek, tüm resmi izinler alınmıştır.

Avcı, 2000). Ayrıca sporun bireye kazandırdığı nitelikler göz önüne alındığında kendine yeten bir birey olarak yaşamın devamlılığını sağlama ve toplumsal uyum yönüyle ne kadar önem taşıdığı bilinmektedir (MEB, 2012). Bu nedenle, araştırmamızdan elde ettiğimiz bulgular; kaynaştırma öğrencilerinin fiziksel performanslarının artırılmasında önemli olacağı düşüncesindeyiz. Yukarıdaki bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı; kaynaştırma programlarına yerleştirilmiş özel gereksinimli lise öğrencilerine uygulanan 8 haftalık denge ve koordinasyon egzersizlerinin, bazı fiziksel ve motorik özellikleri üzerine etkisini belirlemektir.

Çalışmalarda Beden eğitimi öğretmenin yanında özel eğitimli öğretmenlerde katılmıştır. Sportif çalışmalar velilerin gözlemine açık tutuldu. Çalışmalarda çocuklar zorlanmadı, hastalık ve ilgi durumları göz önünde bulunduruldu. Öğrencilerin fiziksel ve motorik özelliklerinin belirlenmesi için ön test ve son test ölçümleri yapıldı. Ön testler (boy ve vücut ağırlığı ölçümü, otur – uzan esneklik, Flamingo Denge, Durarak Uzun Atlama, Üçlü Sıçrama, 20 mt Sürat Koşusu ve T Drill testleri) yapıldıktan sonra, deney grubuna 8 hafta boyunca

normal eğitimlerinin yanı sıra denge ve koordinasyon egzersizleri yaptırıldı. Kontrol grubundan ise bu esnada sadece derslerine devam etmeleri istendi. Daha sonra son testler (otur – uzan esneklik, Flamingo Denge, Durarak Uzun Atlama, Üçlü Sıçrama, 20 mt Sürat Koşusu ve T Drill testleri) uygulandıktan sonra çalışma sonlandırıldı. Çalışmalar ve ölçümler Körfez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi spor salonunda gerçekleşti.

Veri Toplama Teknikleri:

Boy ve Vücut Ağırlığı Ölçümleri:

Deneklerin boy uzunlukları ve vücut ağırlığı ölçümleri SECA (Almanya) marka boy ölçer ve elektronik baskülle ölçülmüştür (Köklü ve ark., 2009).

Vücut Kitle İndeksi (VKİ): VKİ, olguların vücut ağırlıklarının kg değerinin, boy uzunluğu metre ölçümünün karesine bölünmesi ile (kg/m^2) hesaplanmıştır (Norris ve ark., 2005).

Esneklik Testi: Esneklik testi için otur – uzan esneklik sehpası kullanılmıştır. Test sehpası 35 cm uzunluğunda, 45 cm genişliğinde ve 32 cm yüksekliğindedir. Sehpanın üst yüzey uzunluğu 55 cm, genişliği 45 cm'dir. Üst yüzey, ayakların dayandığı yüzeyden 15 cm daha dışarıdadır. 0-50 cm'lik ölçüm cetveli üst yüzeyde belirlenmiştir (Tamer, 2000).

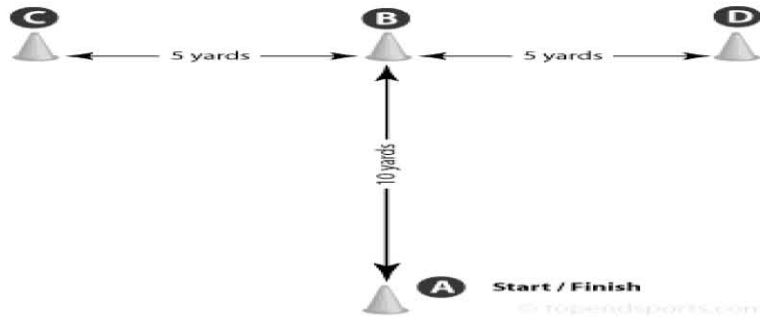
Üçlü Sıçrama Testi: Bu testte kaymayan zemin üzerine başlangıç çizgisi

belirlenmiştir. Deneklerden çizginin arkasında tek ayaküstünde dururken ileri doğru ve ard arda aynı ayaküstüne düşecekleri şekilde 3 kes sıçramaları istenmiştir. Her iki bacak içinde ayrı ayrı 3'er kez tekrar yaptırılmıştır. Dominant ve non-dominant bacak için alınan derecelerden en iyi olanı santimetre olarak kaydedilmiştir (Hamilton ve ark 2008;Rösch ve ark 2000; Bolgla ve Keskula, 1997).

Flamingo Denge Testi: Genel vücut dengesini ölçmek için kullanılmıştır. Testte özel olarak hazırlanmış denge sehpasından ve kronometreden faydalanılmıştır. Denge sehpası, 50 cm uzunluk,4 cm yükseklik ve 3 cm genişliğinde demir bir denge aletidir. Demirin dengeli durması için 15 cm uzunluk ve 2 cm genişliğinde iki destek kullanılmıştır (Şıpal, 1989).

Durarak Uzun Atlama Testi: Patlayıcı kuvveti ölçmek amacı ile uygulanmıştır. Kaygan olmayan bir zeminde denek ayakuçları başlangıç çizgisinde ve ayakları kapalı durumda ayakta hazır hale gelmiştir. Ayakları hareket etmeden çömelerek ileriye doğru atlayabileceği en uzak noktaya doğru atlamıştır. Mümkün olduğunca ayaklar kapalı ve ayakların haricinde vücut parçaları yere dokunmadan hareket sonlandırılmaya çalışılmıştır. Deneklerin topukları ile başlangıç çizgisi arasındaki mesafe cm cinsinden kayıt edilmiştir. Deneklere iki deneme hakkı

verilmiş ve iyi dereceleri değerlendirilmeye alınmıştır (Tamer,2000). **20 mt Sürat Testi:** Deneklerin sürat özelliklerini ölçmek amacı ile uygulanmıştır. 20 metrelik mesafe çizgilerle belirlenmiştir. Denek çizginin hemen arkasında işaretle koşuya başlamış ve 20 m çizgisini iki ayağı ile geçmesi istenmiştir. 20 mt Sürat testi kronometre ile ölçülmüştür. Toplam süre saniye cinsinden kayıt edilmiştir (Kamar,2003).

Denge ve Koordinasyon Antrenman Protokolü: Antrenman Programı: Deney gurubuna haftada 3 gün yapılmak üzere bir beden eğitimi dersinin içinde 25 dk. 10 farklı hareketten oluşan, denge ve koordinasyon antrenmanı uygulanmış (Resim 1), kontrol grubuna ise bu sürede normal eğitimlerine devam etmeleri istenmiştir (Karakoç, 2014).Denge ve Koordinasyon Egzersizleri: 1. Temel cimnastik duruşları, 2. Denge tahtası

T Drill Testi: T Drill Testi kronometre ile ölçülmüştür. Dört koni aşağıdaki şemada gösterildiği gibi yerleştirilir. Denek başla komutu ile koni A dan başlar B noktasına dokunur ve kayma adımları ile C konisine gider ve sol eliyle C konisine dokunur. Sonra yana doğru kayma adımları ile D konisine sağ eli ile dokunur. Daha sonra sol elle B konisine dokunur ve geri geri A konisine gider kronometre çizgiyi geçince durdurulur (Seminck, 1990).

egzersizleri, 3. Denge topu egzersizleri, 4. Eşli denge egzersizleri, 5. Çizgi ve ip üzerinde yürüyüşler, 6. Denge kalası üzerinde yürüyüşler, 7. Slalom çubukları arasından geçerek koşular, 8. Hareketlilik merdiveninde adımlamalar, 9. Dizili çemberlerin içlerine basarak tek ve çift ayak adımlamalar, 10. 10 cm yüksekliğindeki engeller üzerinden sekerek yapılan adımlamalar.

Resim 1. Öğrencilere Uygulanan Denge ve Koordinasyon Antrenmanlarından Bazı Görüntüler

Verilerin Analizi:

İstatistiksel değerlendirme SPSS 22.0 programı kullanılarak yapıldı. Sayısal değişkenler için tanımlayıcı istatistikler ortalama±standart sapma olarak ifade edildi. Normallik sınaması için

Kolmogorov Sminov testi uygulandı. Veriler Normal dağılım göstermediği için non-parametrik testler tercih edildi. Tekrarlı ölçümlerin değerlendirilmesinde Non-parametrik “Wilcoxon İşaretli Sıra Testi” kullanıldı.

BULGULAR:

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Deneklerin Fiziksel Özellikleri

	N	Yaş (yıl) (Mean±SD)	Boy Uzunluğu (cm) (Mean±SD)	Vücut Ağırlığı (kg) (Mean±SD)	VKİ(kg/m ²) (Mean±SD)
Deney	10	15,80±0,79	165,80±6,32	65,70±4,00	23,91±1,11
Kontrol	10	16,10±0,88	168,30±4,45	65,10±6,12	22,94±1,41

Tablo 1’de çalışmaya katılan deneklerin fiziksel özellikleri incelendiğinde; deney gurubu Erkek öğrencilerin yaş, boy, vücut ağırlığı, vücut kitle indeksleri ve spor yaşları sırasıyla:

15,80±0,79 yıl, 165,80±6,32 cm, 65,70±4,00 kg, 21,65±2,75 kg/m², kontrol gurubu öğrencilerinin ise; 16,10±0,88 yıl, 168,30±4,45 cm, 65,10±6,12 kg, 22,94±1,41 kg/m² dir.

Tablo 2. Çalışmaya Katılan Deneklerin Ön Test ve Son Test Skorlarının Tanımlayıcı İstatistiği

		Deney		Kontrol	
		N:10		N:10	
		Ön Test	Son Test	Ön Test	Son Test
Durarak Uzun Atl.(cm)	Ort±SS	146,80±12,66	150,90±11,70	147,50±10,63	146,60±8,49
Üçlü Atlama(cm)	Ort±SS	4,59±0,56	4,64±0,55	4,49±0,50	4,47±0,49
Flamingo denge(dk-sn)	Ort±SS	6,70±1,57	5,80±0,92	6,30±1,83	6,10±2,08
Esneklik(cm)	Ort±SS	9,20±2,74	11,00±2,94	9,10±3,41	9,00±3,16
20 mt sürat(sn)	Ort±SS	4,79±0,59	4,73±0,60	4,74±0,44	4,79±0,34
T drill(sn)	Ort±SS	13,56±1,19	13,12±1,19	13,11±1,25	13,68±0,83

Çalışmaya katılan deneklerin ön test ve son test skorları deney gurubu ve kontrol grubu erkek öğrencilerin sırasıyla, durarak uzun atlama, üçlü atlama, flamingo

denge, esneklik, 20mt sürat koşusu, T drill ön test ve son test skorlarının tanımlayıcı istatistiği Tablo 2’de verilmiştir

Tablo 3. Denge ve Koordinasyon Antrenman Öncesi ve Sonrası Fiziksel ve Motorik Özelliklerinin Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Wilcoxon İşaretli Sıra Testi Sonuçları

Son Test - Ön Test		n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Durarak Uzun Atlama(cm)	Deney	0(a)	0,00	0,00	-2,823(b)	0,005
		10 (b)	5,50	55,00		
		0(c)				
	Kontrol	5(a)	7.10	35,50	-0,823(a)	0,410
		5(b)	3,90	19,50		
		0(c)				
Üçlü Atlama (cm)	Deney	3(a)	0,00	0,00	-2,460(b)	0,014
		10(b)	4,00	28,00		
		6(c)				
	Kontrol	3(a)	6,00	42,00	-1,482(a)	0,138
		0(b)	4,33	13,00		
		10 (c)				
Flamingo denge (dk-sn)	Deney	4(a)	3,50	21,00	-2,251(b)	0,024
		10(b)	0,00	0,00		
		0(c)				
	Kontrol	4(a)	6,00	18,00	-694(a)	0,488
		3(b)	2,50	10,00		
		10 (c)				
Esneklik (cm)	Deney	1(a)	0,00	0,00	-2,754(b)	0,006
		8(b)	5,00	45,00		
		0(c)				
	Kontrol	2(a)	3,00	9,00	-447(a)	0,655
		5(b)	3,00	6,00		
		10 (c)				
20 mt sürat (sn)	Deney	2(a)	4,50	36,00	-2,552(a)	0,011
		10(b)	0,00	0,00		
		10(c)				
	Kontrol	5(a)	4,90	24,50	-306(b)	0,760
		0(b)	6,10	30,50		
		10 (c)				
T drill (sn)	Deney	0(a)	5,50	55,00	-2,810(a)	0,005
		0(b)	0,00	0,00		
		10 (c)				
	Kontrol	8(a)	2,00	4,00	-2,395(b)	0,017
		0(b)	6,38	51,00		
		10 (c)				
		0				

*(p < 0.05), **(p < 0.01), a(Son Test<Ön Test), b(Son Test>Ön test), c(Son Test=Ön Test)

Çalışmaya katılan öğrencilerden 8 hafta denge ve koordinasyon egzersizleri yaptırılan deney grubunun fiziksel ve motorik özellikleri (otur-uzan esneklik, Flamingo Denge, Durarak Uzun Atlama, Üçlü Sıçrama, 20 mt Sürat Koşusu ve T Drill testi) ön test ve son test ölçümleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur

(p<0.05). Kontrol grubu ön test ve son test sonuçları arasında (otur-uzan esneklik, Flamingo Denge, Durarak Uzun Atlama, Üçlü Sıçrama, 20 mt Sürat Koşusu) anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0.05). Sadece T Drill testi sonuçları arasında fark anlamlı bulunmuştur (p<0.05).

TARTIŞMA

Fiziksel aktivitenin, hareket eğitiminin ve beden eğitimi ve spor aktivitelerinin motor performans, solunum, dolaşım, iskelet, kas sistemi ve organizmaya ait diğer fizyolojik özellikler üzerine olumlu etkilerinin olduğu bilinmektedir (Altınkök, 2006; Dadkhah, 2004; Dursun, 2004). Engelli olmayan çocuklar, normal büyüme ve gelişimi sürdürmek için günlük oyun aktivitelerine katılarak yeterli fiziksel aktivite gereksinimini karşılamaktadırlar. Ancak engelli çocuklar yeterli fiziksel egzersizleri yapmamaktadırlar. Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilere uygulanacak uygun eğitim programlarında beden eğitimi ve spor uygulamalarının önemi, sporun bireye kazandırdığı nitelikler göz önüne alındığında kendine yeten bir birey olarak yaşamın devamlılığını sağlama ve toplumsal uyum yönüyle ne kadar önem taşıdığı bilinmektedir (MEB, 2012). Bu nedenle, araştırmamızdan elde ettiğimiz bulgular; kaynaştırma öğrencilerinin fiziksel performanslarının artırılmasında önemli olacağı düşüncesindeyiz. Yapmış olduğumuz çalışmamızın amacı 8 hafta süre ile uygulanan Denge ve Koordinasyon Egzersizlerinin programının lise düzeyi çocuklarda motor gelişim üzerine etkisini incelemektir. Elde ettiğimiz bulgulara göre Tablo 3. incelendiğinde deney grubunun

ön testleri ve son testleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunurken ($p < 0,05$); kontrol grubunun ön test ve son testleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Çocukların aynı aktiviteleri yapması aynı okula devam etmesi bu verinin elde edilmesini sağlamıştır. Bu veri bize denge ve koordinasyon eğitiminin lise düzeyi çocukların fiziksel ve motor gelişimini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Durum böyle olmakla birlikte egzersiz ve sporun engellilerde fiziksel uygunluk ve sportif beceri boyutunda yararlı ve etkili olduğuna çeşitli literatürlerde rastlanmaktadır (Clark ve Clark, 1978; Gallahue, 1996; Winnick and Short, 1999). Bu çalışmaların sonuçları araştırmamızın sonuçlarını desteklemektedir. Yapılan bir çalışmada, iyi planlanmış bir beden eğitimi ve spor ders programının engelli çocukların fiziksel, zihinsel, psikolojik, psiko-motor gibi tüm gelişim alanlarını olumlu etkilediği sonucuna ulaşmıştır (Biçer, 2000; İlhan, 2008) düzenli olarak yapılan beden eğitimi ve spor etkinliklerinin eğitilebilir zihinsel engelli çocukların sosyalleşme düzeylerinde etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmanın sonucunda beden eğitimi ve spor etkinliklerinin doğal ortamı içinde bulunan tüm bireyleri farklı

şekillerde etkilemekte ve tüm gelişim boyutlarını desteklemektedir. Akyüz ve diğ. (2010) çalışmalarında; 6 haftalık egzersiz öncesi ve sonrası esneklik ve kuvvet ölçümleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda deneklerin ön ve son test denge değerleri arasında da olumlu yönde anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Demirel (2008) çalışmasında; zihinsel engelli çocukların denge becerisinde akranlarının gerisinde oluşunu belirtmiştir. Ancak 2 ay boyunca yapılan egzersizler olumlu sonuçlar vermiş ve çocukların denge becerisinde önemli oranda ilerleme kaydettikleri görülmüştür. Karacan ve diğ. (2003) çalışmalarında; eğitilebilir zihinsel engelli bireylerin düzenli olarak katıldıkları aktiviteler sonucunda beceri düzeylerinde anlamlı düzeyde gelişmeler olduğu belirtmişlerdir. Riggen ve Ulrich (1993) zekâ geriliği olan bireyler üzerinde spora katılımın etkilerini incelediği

SONUÇ

Çalışmamızın sonucunda; Kaynaştırma programlarına yerleştirilmiş özel gereksinimli lise öğrencilerine uygulanan 8 haftalık denge ve koordinasyon egzersizlerinin, bazı fiziksel ve motorik özelliklerini olumlu yönde geliştirdiğini söyleyebiliriz. Bu bağlamda özel gereksinimli öğrencilere uygulanan beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin

çalışmasında; bireylerin öz-algılarında ve fiziksel yeteneklerinde spor sayesinde anlamlı artışların olduğunu belirtmiştir. Yukarıdaki çalışmaların sonuçları araştırmamızın sonuçlarını desteklemektedir. Demirci ve arkadaşlarının (2014), yapmış oldukları bir çalışmada ise; Beden eğitimi ve spor ders programı engelli öğrencilerin motorsal becerilerini geliştirmediği (%66,6) belirlenirken, bu ifadeye verilen cevaplar ($\bar{X}=3,85$) “alt düzey yeterlik” aralığında değerlendirilmiştir. Dolayısıyla, öğretmenler beden eğitimi ve spor ders programının engelli öğrencilerin motor becerilerini geliştirmediğini belirtmişlerdir. Bu araştırmanın sonucu, çalışmamızın sonucunu desteklememektedir. Yukarıdaki araştırmaların çoğunun sonucu göstermektedir ki: Egzersiz ve sporun engellilerde fiziksel uygunluk ve sportif beceri boyutunda yararlı ve etkili olmuştur.

içerisinde denge ve koordinasyon egzersizlerine sık sık yer verilmesi gerektiği önerilmektedir. Bu durum literatürlerde belirtmekle birlikte ailelerin ve çocukların vurguladıkları buna benzer egzersiz ve spor araştırmalarının ve çalışmalarının yapılarak yenilenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

1. Akyüz, M., Taş, M., Akyüz, Ö., Taş, R., Çelik, A. (2010). Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda 6 Haftalık Fiziksel Aktivitelerin Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelere Etkisi. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 13 (1), 43-49.
2. Altay, F. (2001). Ritmik Jimnastikte İki Farklı Hızda Yapılan Chainé Rotasyon Sonrası Yan Denge Hareketinin Biyomekanik Analizi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
3. Altınkök, T. (2006). Temel Motor Hareketlerin Geliştirilmesini İçeren Özel Beden Eğitimi Program Tasarısının 5-6 Yaş Çocukların Temel Motor Hareketlerin Gelişimine Etkisinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Ü. EBE Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ABD, İstanbul.
4. Biçer, S. Y. (2000). Sportif Çalışmaların ve Oyunların Zihinsel Özürlü Çocuklar Üzerindeki Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
5. Bolgla, L. A., Keskula, D. R. (1997). Reliability of Lower Extremity Functional Performance Tests. J Orthop Sport Phys; 26(3):138-142.
6. Clark, H. H., Clark, H. D. (1978). Develop Mental And Adapted Physical Education Secondedition. Prentice Hall. Inc. Englewood Cliffs, New Jersey.
7. Dadkhah, M. F. A, et al. (2004). The Impact of Educational Play on Fine Motor Skills of Children. Middle East J Fammed, 6.6: 1-10.
8. Demirci, P., Toptaş, Ç., İkrar Demirci, Nevzat. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Özel Eğitime Gereksemin Duyan Öğrencilerde Beden Eğitimi Ders Programından ve Kaynaştırma Eğitiminden Kaynaklanan Sorunlarının İncelenmesi. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2014.2.
9. Demirel, N. (2008). Zihinsel Engelli Çocuklarda Denge Eğitimi Çalışmalarının Bazı Öz Bakım Becerileri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara.
10. Doorlag, D. H., Lewis, R. B. (2003). Teaching Special Students in General Education Classrooms.
11. Dursun, Z. (2004). Temel Becerileri İçeren Özel Beden Eğitimi Program Tasarısının Okulöncesi 6 Yaş Çocukların Motor Beceri Erişimleri Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, S36.
12. Ersoy, Ö., Avcı, N. (2000). Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri, Özel Eğitim. İstanbul: YA-PA Yayınları.
13. Gallahue, D. (1996). Develop Mental Physical Education Fortoday's Children. C. Brown and Benchmark Publishers, 610p., Dubuque.
14. Gearheart, B. R., Weishahn, M. W., Gearheart, C. J. (1996). The Exceptional Students in The Regular Classroom. New Jersey: Prentice- Hall, Inc.
15. Hamilton, R. T., et al. (2008). Triple-Hop Distance As A Valid Predictor of Lower Limb Strengt Hand Power. Journal of Athletic Training, 43.2: 144-151.
16. İlhan, L. (2008). Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporun Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 16.1: 315-324.
17. Kamar, A. (2003). Sporda Yetenek Beceri ve Performans Testleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

18. Karacan, Ç., Kaba, Z., Yenigün, Ö., Adın, M., Bayazıt, B. (2003). Kaynaştırma Grubu İle Eğitilebilir Zihinsel Engelli Grubun Ritim ve Dans Çalışmaları Yoluyla Beceri Düzeylerinde Meydana Gelen Değişimlerin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 11 (3), 132-136.
19. Karakoç, Ö. (2014). İştme Engelli Judocularıda Sekiz Haftalık Denge ve Koordinasyon Antrenmanlarının Performans Üzerine Etkileri, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Elazığ.
20. Koparan, Ş. (2003). Özel İhtiyaçları Olan Çocuklarda Spor. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17.
21. Köklü, Y., Özkan, A., Alemdaroğlu, U., Ersöz, G. (2009). Genç Futbolcuların Bazı Fiziksel Uygunluk ve Somatotip Özelliklerinin Oynadıkları Mevkilere Göre Karşılaştırılması” Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, VII (2) 61-68.
22. MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (2012). Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Program (İlkokul 1-4. Sınıflar), Ankara, MEB.
23. Morris, L. R., Schulz, L. (1989). Creative Play Activities For Children With Disabilities: A Resource Book for Teachers and Parents. Human Kinetics, PO Box 5076, Champaign, IL 61825-5076; Toll-Free.
24. Norris, J. M., et al. (2005). Quantitative Trait Loci for Abdominal Fat and BMI In Hispanic-Americans and African-Americans: The IRAS Family Study, International Journal of Obesity 29.1, 67-77.
25. Nowell, R., Joseph, I. (1997). Educating Children Who Are Deaf or Hard of Hearing: Inclusion. ERIC Digest # E557. Özer, D., Özer, K. (2001). Çocuklarda Motor Gelişim, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
26. Rikken, K., Ulrich, D. (1993). The Effects of Sport Participation on Individuals With Mental Retardation. Human Kinetics Publishers, Inc. Adapted Physical Activity Quarterly, 10, 42-51.
27. Rosenbloom, L. (1995). The Integration of Disabled Children into Mainstream Education: Ambitions, Theories and Practices. British Medical Journal, 310.6972: 136-137.
28. Rösch, D., Hodgson, R., Peterson, L., Graf-Baumann, T., Junge, A., Chomiak, J., Dvorak, J. (2000). Assess Mental Devaluation of Football Performance. Am J Sportmed, 28 (Suplement 5): 29-39.
29. Salend, J. S. (1998). Effectiveness in the Mainstream. New Jersey: Prenticehall. Inc.
30. Salend, J. S. (2001). Creating Inclusive Classrooms: Effective on dreflective Practices. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
31. Semnick, D. (1990). The T-Test, National Strength and Conditioning Association Journal, 12:36, Ss.36-37.23.
32. Şıpal, M. C. (Çev). (1989). EUROFIT Bedensel Yetenek Testleri El Kitabı. Ankara: T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı; Yayın No:78.
33. Tamer, K. (2000). Sporda Fiziksel-Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi. Ankara: Kültür Matbaası.
34. Winnick, P. J. X. F. (1999). Short The Brockport Physical Fitness Test Manual. Human Kinetics Books. Champaign, Illinois.

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

SBF
2015

